

DOSTĘP DO ZAWODU **BIEGŁEGO REWIDENTA**

PREZENTACJA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO

Departament Efektywności Wydatków Publicznych i Rachunkowości

Warszawa, wrzesień 2024

SPIS TREŚCI

WSTĘP — 3

ROZDZIAŁ 1

INFORMACJE NA TEMAT BADANIA ANKIETOWEGO — 4

Cel i sposób przeprowadzenia badania — 4

- Cel badania — 4
- Sposób przeprowadzenia badania — 6

Uczestnicy badania — 6

Sposób prezentacji wyników badania — 7

ROZDZIAŁ 2

PREZENTACJA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO DOTYCZĄCYCH POSTĘPOWANIA KWALIFIKACYJNEGO — 8

Ocena postępowania kwalifikacyjnego — 8

- Egzaminy z wiedzy — 9
- Aplikacja — 11
- Egzamin dyplomowy — 16

Usprawnienia w procesie uzyskiwania uprawnień zawodowych biegłego rewidenta — 17

- Rozwiązania związane z egzaminami — 17
- Rozwiązania usprawniające po stronie samorządu zawodowego — 19
- Rozwiązania usprawniające po stronie Komisji Egzaminacyjnej — 20
- Postulaty zgłoszone w wolnych wypowiedziach ankietowanych — 21

Zaangażowanie uczelni w proces uzyskiwania uprawnień biegłego rewidenta — 23

- Współpraca uczelni z Komisją Egzaminacyjną — 23
- Współpraca uczelni z samorządem zawodowym biegłych rewidentów — 24

ROZDZIAŁ 3

PREZENTACJA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO DOTYCZĄCYCH ZAWODU BIEGŁEGO REWIDENTA — 25

Ocena zawodu z perspektywy biegłych rewidentów, kandydatów, studentów oraz firm audytorskich współpracujących z biegłymi rewidentami — 25

- Wykonywanie zawodu biegłego rewidenta — 25
- Ocena zawodu biegłego rewidenta — 28
- Najtrudniejsze elementy w zawodzie biegłego rewidenta — 29
- Wiedza i umiejętności, które powinny być rozwijane w zawodzie biegłego rewidenta — 31
- Specjalizacje w zawodzie biegłego rewidenta — 33
- Ocena firm audytorskich — 34

Ocena usług świadczonych przez firmy audytorskie z perspektywy klientów tych firm — 37

ROZDZIAŁ 4

PREZENTACJA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO DOTYCZĄCYCH DZIAŁAŃ ZACHĘCAJĄCYCH DO WYBORU ZAWODU BIEGŁEGO REWIDENTA — 40

Działania zachęcające do wyboru zawodu biegłego rewidenta — 40

- Jak zachęcić studentów do wstąpienia na ścieżkę zawodową biegłego rewidenta? — 40
- Jak zachęcić osoby posiadające do tego odpowiednie predyspozycje do wyboru profesji biegłego rewidenta? — 41

ZAKOŃCZENIE — 44

WSTĘP

Zawód biegłego rewidenta jest zawodem zaufania publicznego i odgrywa znaczącą rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Ministerstwo Finansów projektuje rozwiązania regulujące dostęp, zakres i zasady wykonywania tego zawodu, z jednoczesnym zachowaniem ich zgodności z przepisami unijnymi.

Mając na uwadze malejące w ostatnich latach zainteresowanie zawodem biegłego rewidenta oraz w trosce o zapewnienie w przyszłości dostępności biegłych rewidentów czynnie wykonujących swój zawód, Ministerstwo Finansów w 2022 r. zainicjowało projekt, którego celem jest **zidentyfikowanie możliwych do podjęcia działań prawnych i pozaprawnych wspierających zainteresowanie wyborem tej ścieżki kariery**.

W ramach prac projektowych zorganizowaliśmy spotkania warsztatowe ze współpracującymi instytucjami, tj. Polską Agencją Nadzoru Audytowego, Polską Izbą Biegłych Rewidentów oraz Komisją Egzaminacyjną dla kandydatów na biegłych rewidentów, których celem było wytyczenie działań kierunkowych i opracowanie badania w formie ankiet. Projekty ankiet roboczo konsultowaliśmy z przedstawicielami Szkoły Głównej Handlowej. Podjęliśmy również dyskusję z przedstawicielami uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej oraz przyjrzelśmy się inicjatywom międzynarodowym w obszarze zawodu biegłego rewidenta. Aby poznać opinie uczestników rynku na temat dostępu do zawodu oraz jego wykonywania i postrzegania, przeprowadziliśmy badanie ankietowe. Wszystkim, którzy wzięli udział w przygotowaniu ankiety i którzy ją rozpowszechnili, a także tym, którzy poświęcili swój czas na wzięcie udziału w badaniu ankietowym, bardzo dziękujemy.

Niniejszy dokument zawiera prezentację wyników badania ankietowego, które będą wykorzystane w dalszych pracach analitycznych przy tworzeniu koncepcji wspierającej dostęp do zawodu biegłego rewidenta.

ROZDZIAŁ 1

INFORMACJE NA TEMAT BADANIA ANKIETOWEGO

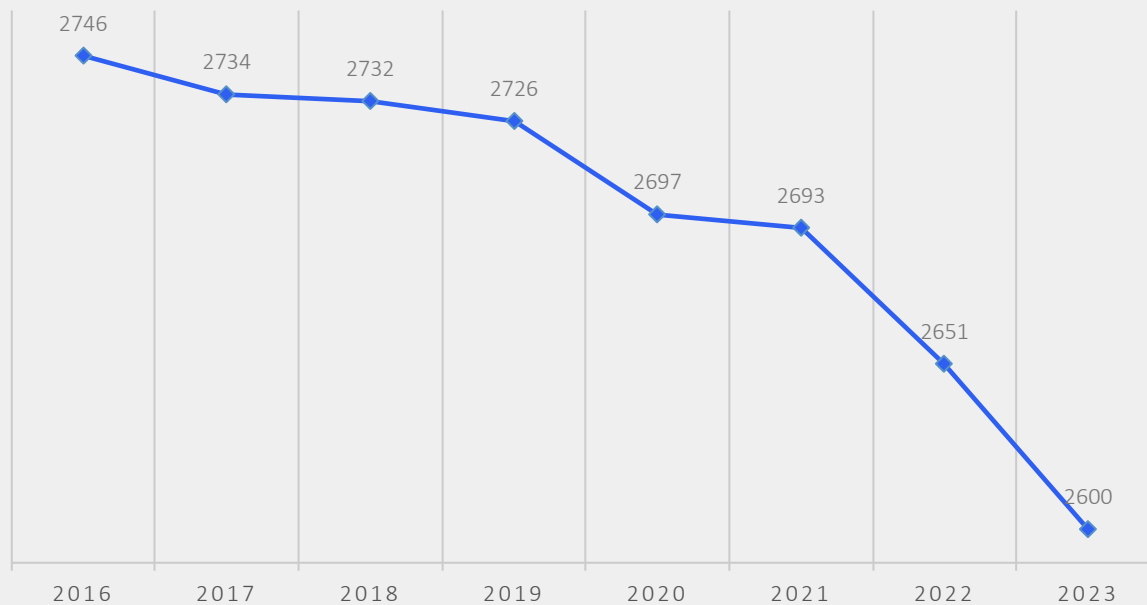
Cel i sposób przeprowadzenia badania

Cel badania

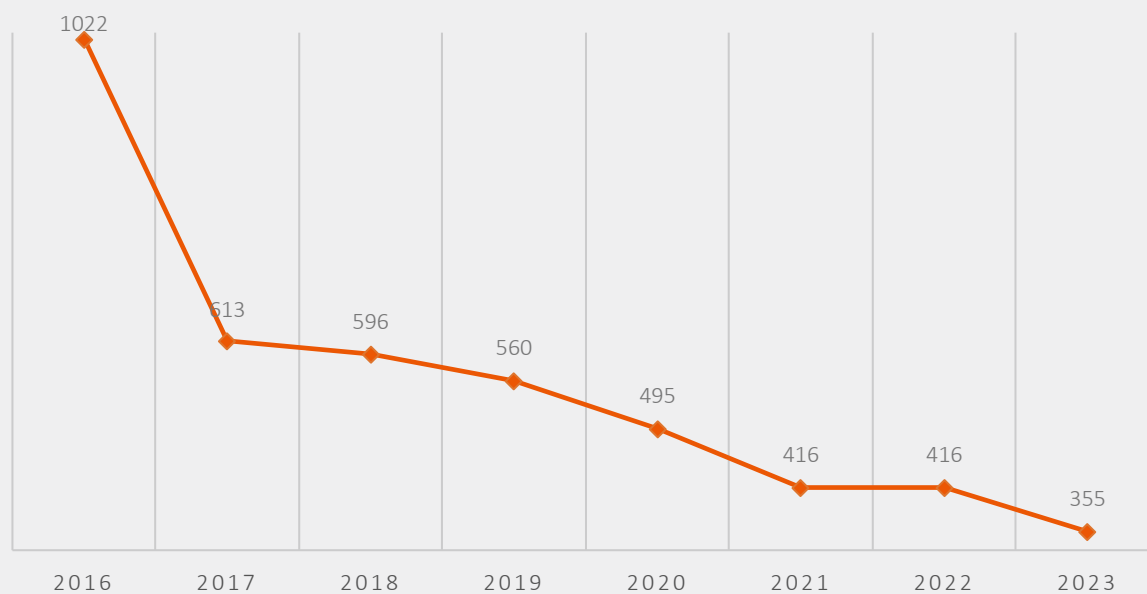
Celem badania przeprowadzonego w formie ankiety¹ było pozyskanie informacji odnoszących się zarówno do oceny obecnego stanu prawnego dotyczącego uzyskiwania uprawnień biegłego rewidenta oraz ewentualnych działań usprawniających w tym zakresie, jak również do wykonywania i postrzegania tego zawodu.

Zaobserwowany na przestrzeni lat trend spadkowy liczby biegłych rewidentów wykonujących zawód oraz liczby kandydatów przystępujących do postępowania kwalifikacyjnego (wykresy nr 1 i 2), skłoniły nas do poszukania możliwości zahamowania tego trendu. Spojrzenie na problem z różnych perspektyw oraz analiza zebranych danych, może pomóc wytyczyć kierunek dalszych działań.

¹ Zwanego „badaniem ankietowym”.

Wykres nr 1. Liczba biegłych rewidentów wykonujących zawód w latach 2016-2023.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Polską Izbę Biegłych Rewidentów.

Wykres nr 2. Liczba kandydatów przystępujących w danym roku kalendarzowym do postępowania kwalifikacyjnego w ramach nowego naboru w latach 2016-2023.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Komisję Egzaminacyjną.

Sposób przeprowadzenia badania

Informacje o prowadzonym badaniu wraz z ankietami zostały opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Finansów ([Ankiety związane z zawodem biegłego rewidenta](#)). Dodatkowo o ich rozpo- wszechnieniu zwróciliśmy się do instytucji współpracujących w projekcie:

- Polskiej Izby Biegłych Rewidentów²;
- Komisji Egzaminacyjnej dla kandydatów na biegłych rewidentów³;
- Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego⁴;
- uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej, oraz poniższych podmiotów:
- Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie;
- Stowarzyszenia Emitentów Giełdowych;
- Stowarzyszenia Niezależnych Członków Rad Nadzorczych;
- Unii Metropolii Polskich;
- Business Centre Club;
- Federacji Przedsiębiorców Polskich;
- Izby Pracodawców Polskich;
- Konfederacji Lewiatan;
- Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej;
- Związku Przedsiębiorców i Pracodawców.

Badanie przeprowadzone było w sposób zdalny. Ankiety zostały utworzone w narzędziu informatycznym Lime Survey, z którego korzysta Ministerstwo Finansów. Badanie realizowane było w terminie 1 – 31 października 2023 r., a w przypadku studentów uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej – do 30 listopada 2023 r. Badanie było anonimowe.

Uczestnicy badania

Chcąc pozyskać jak najpełniejszy obraz w kwestii uzyskiwania uprawnień biegłego rewidenta oraz wykonywania i postrzegania tego zawodu, badanie ankietowe skierowaliśmy do wybranych grup interesariuszy:

- kandydatów na biegłych rewidentów biorących udział w postępowaniu kwalifikacyjnym⁵;
- biegłych rewidentów wpisanych do rejestru biegłych rewidentów;
- firm audytorskich (biegłi rewidenty wykonują zawód w imieniu firmy audytorskiej);
- klientów firm audytorskich, których sprawozdania finansowe były badane przez firmy audytorskie;
- studentów uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej.

Ankiety wypełniło łącznie 2 851 ankietowanych. Strukturę uczestników badania ilustruje wykres nr 3.

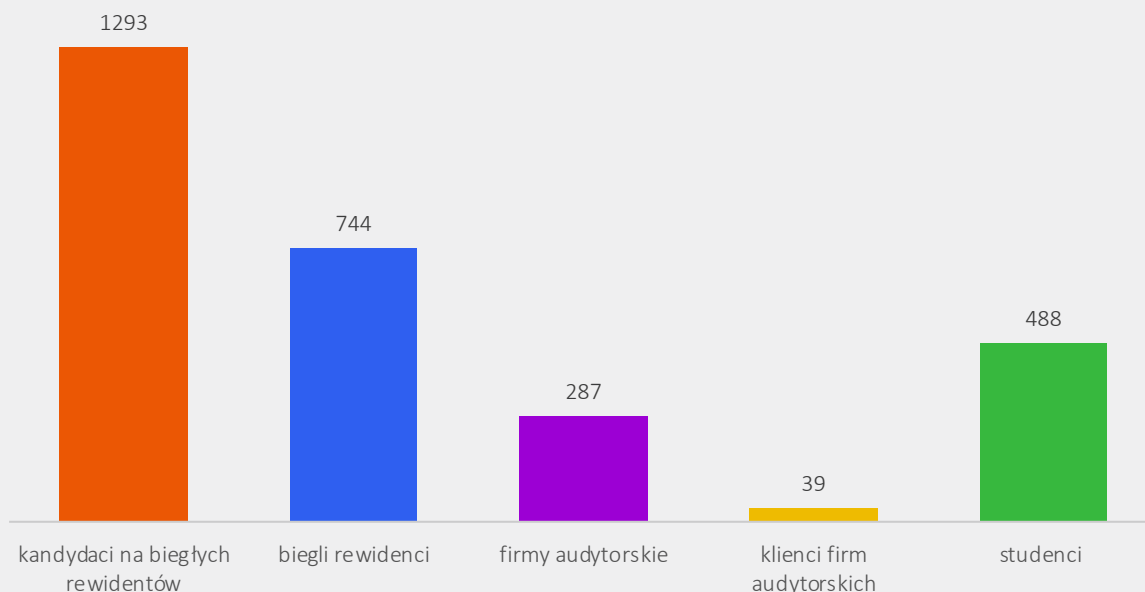
² Zwanej również „PIBR” lub „samorządem zawodowym”.

³ Zwanej również „Komisją Egzaminacyjną”.

⁴ Zwanej również „PANA”.

⁵ Zwanych również „kandydatami”.

Wykres nr 3. Uczestnicy badania w podziale na grupy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Dodatkowo w ramach badania zwróciliśmy się do uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej w kwestii współpracy z Komisją Egzaminacyjną i działań ułatwiających dostęp do zawodu biegłego rewidenta. Swoje stanowiska przesłało nam 10 uczelni.

Sposób prezentacji wyników badania

Wyniki badania ankietowego zostały zaprezentowane w podziale na główne obszary tematyczne, w ramach których wyodrębniono kluczowe zagadnienia, tj.:

- **postępowanie kwalifikacyjne:**
 - ocena postępowania kwalifikacyjnego,
 - usprawnienia w procesie uzyskiwania uprawnień zawodowych biegłego rewidenta;
- **zawód biegłego rewidenta:**
 - ocena zawodu z perspektywy biegłych rewidentów, kandydatów, studentów oraz firm audytorskich współpracujących z biegłymi rewidentami,
 - ocena usług świadczonych przez firmy audytorskie z perspektywy klientów tych firm;
- **działania zachęcające do wyboru zawodu biegłego rewidenta.**

ROZDZIAŁ 2

PREZENTACJA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO DOTYCZĄCYCH POSTĘPOWANIA KWALIFIKACYJNEGO

Pytania dotyczące postępowania kwalifikacyjnego skierowane były do **kandydatów na biegłych rewidentów** oraz **do biegłych rewidentów wpisanych do rejestru biegłych rewidentów w latach 2019-2023 (dalej „biegli rewidenci 2019-2023”)**⁶. Zależało nam na pozyskaniu informacji od osób, które aktualnie uczestniczą w postępowaniu kwalifikacyjnym dla kandydatów na biegłych rewidentów lub stosunkowo niedawno brały w nim udział.

Ocena postępowania kwalifikacyjnego

Warunki uzyskiwania uprawnień biegłego rewidenta regulują przepisy rozdziału 2 ustawy o biegłych rewidentach⁷, natomiast kwestie wykonawcze dotyczące postępowania kwalifikacyjnego na biegłych rewidentów (m.in. egzaminów, praktyki i aplikacji) – przepisy rozporządzenia w sprawie postępowania kwalifikacyjnego⁸ oraz uchwały Krajowej Rady Biegłych Rewidentów⁹.

⁶ Biegli rewidenci wpisani do rejestru biegłych rewidentów w latach 2019-2023 stanowili 14% ogółu biegłych rewidentów, którzy wzięli udział w badaniu, pozostałe 86% stanowili biegli rewidenci wpisani do tego rejestru w 2018 r. i w latach wcześniejszych. Użyte w niniejszym opracowaniu określenie „biegli rewidenci” oznacza wszystkich biegłych rewidentów, którzy wzięli udział w badaniu.

⁷ Ustawa z 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1035).

⁸ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie postępowania kwalifikacyjnego na biegłych rewidentów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2250).

⁹ Art. 16 ust. 7 ustawy o biegłych rewidentach wskazuje katalog spraw, które Krajowa Rada Biegłych Rewidentów określa, w porozumieniu z Komisją Egzaminacyjną, w formie uchwał zatwierdzanych przez Radę Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego.

W ramach postępowania kwalifikacyjnego, które prowadzi powoływana przez Ministra Finansów Komisja Egzaminacyjna, kandydaci na biegłych rewidentów muszą m.in.:

- 1) zdać 10 pisemnych egzaminów z wiedzy;
- 2) zaliczyć (jedną z trzech możliwych opcji):
 - roczną praktykę w zakresie rachunkowości oraz co najmniej dwuletnią aplikację w firmie audytorskiej pod kierunkiem biegłego rewidenta, albo
 - trzyletnią aplikację w firmie audytorskiej pod kierunkiem biegłego rewidenta, albo
 - uzyskać zwolnienie z praktyki i aplikacji na podstawie posiadanego co najmniej 15-letniego doświadczenia zawodowego w zakresie rachunkowości, prawa, finansów i rewizji finansowej, podczas którego nabyli umiejętności wymagane od biegłych;
- 3) zdać egzamin dyplomowy.

Egzaminy z wiedzy

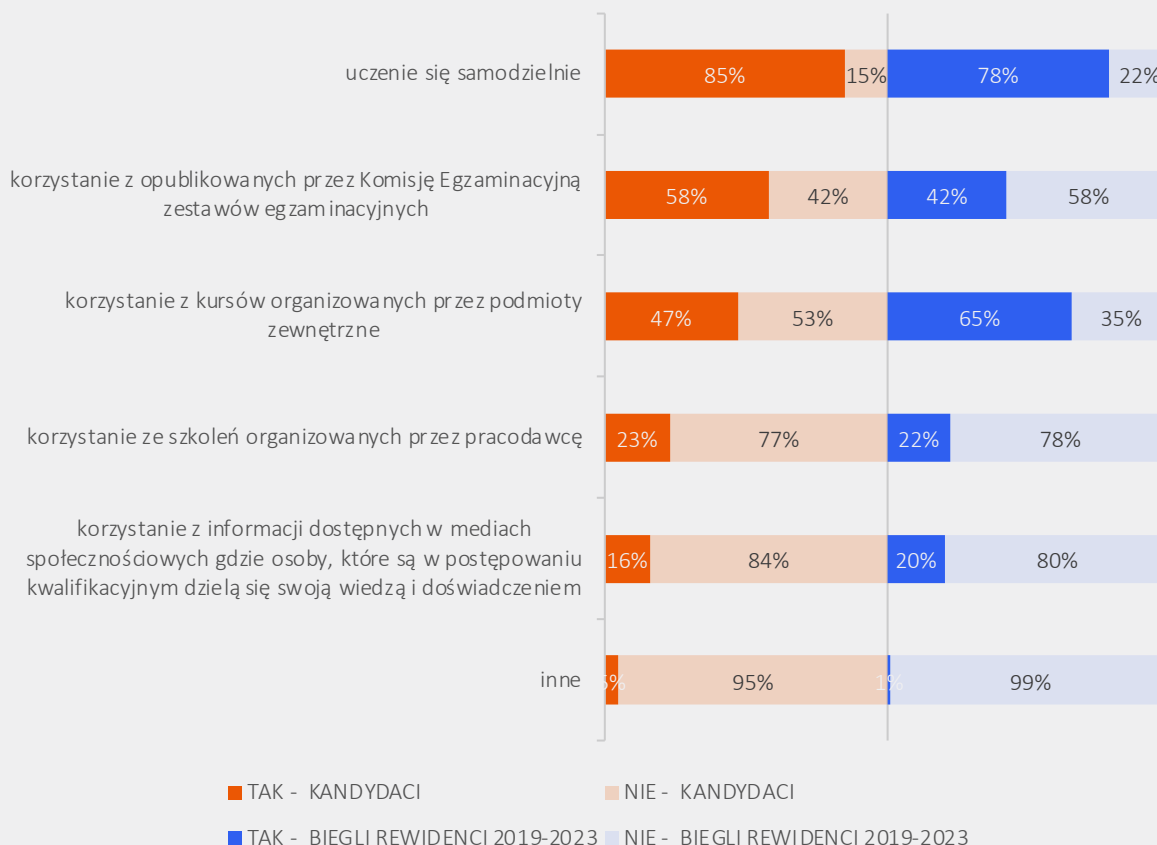
Egzaminy z wiedzy składają się z pytań testowych i zadań sytuacyjnych obejmujących 10 tematów egzaminacyjnych z zakresu wskazanego w ustawie o biegłych rewidentach. Tryb i sposób przeprowadzania egzaminów określają przepisy rozporządzenia w sprawie postępowania kwalifikacyjnego. Egzamin z wiedzy składa się z dwóch lub trzech bloków tematycznych. Blok tematyczny zawiera pytania testowe oraz zadania sytuacyjne. W przypadku pytań testowych – są to pytania jednokrotnego wyboru – za odpowiedź prawidłową przyznawane są dwa punkty, za nieprawidłową odejmowany jest jeden punkt, za brak odpowiedzi – zero punktów. Z kolei zadania sytuacyjne oceniane są według skali punktowej podanej w zadaniu. Za nieprawidłowo rozwiązane zadanie lub brak rozwiązania, nie stosuje się punktów ujemnych.

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, **w jaki sposób przygotowują się do egzaminów w postępowaniu kwalifikacyjnym na biegłego rewidenta**. Strukturę odpowiedzi kandydatów i biegłych rewidentów 2019-2023 ilustruje wykres nr 4.

Najczęściej wybieranym sposobem przygotowywania się do egzaminów było uczenie się samodzielne. W obu grupach ankietowanych dużą popularnością cieszyło się również korzystanie z opublikowanych przez Komisję Egzaminacyjną zestawów egzaminacyjnych czy z kursów organizowanych przez podmioty zewnętrzne. Natomiast najmniejszy odsetek ankietowanych jako sposób przygotowania się do egzaminów wskazał korzystanie ze szkoleń organizowanych przez pracodawcę oraz z informacji dostępnych w mediach społecznościowych, gdzie osoby, które są w postępowaniu kwalifikacyjnym dzielą się swoją wiedzą i doświadczeniem. Ankietowani, którzy wskazali na inny sposób przygotowywania się do egzaminów wymieniali jako źródła pozyskiwania wiedzy m.in. studia kierunkowe, zaliczenia w ramach ACCA, dotychczasową praktykę zawodową czy literaturę fachową.

Wykres nr 4. Sposoby przygotowania się do egzaminów z wiedzy.

(odpowiedzi kandydatów i biegłych rewidentów 2019-2023)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Kandydaci oraz biegli rewidenci 2019-2023 **oceniając w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi egzaminów w postępowaniu kwalifikacyjnym**¹⁰ (wykres nr 5) najczęściej wskazywali:

- opublikowane zestawy egzaminacyjne są pomocne w zapoznaniu się z zasadami oceny prac egzaminacyjnych;
- pytania testowe i zadania sytuacyjne są opracowane zgodnie z wymaganym zakresem tematycznym.

Obie te grupy ankietowanych odmiennie oceniły:

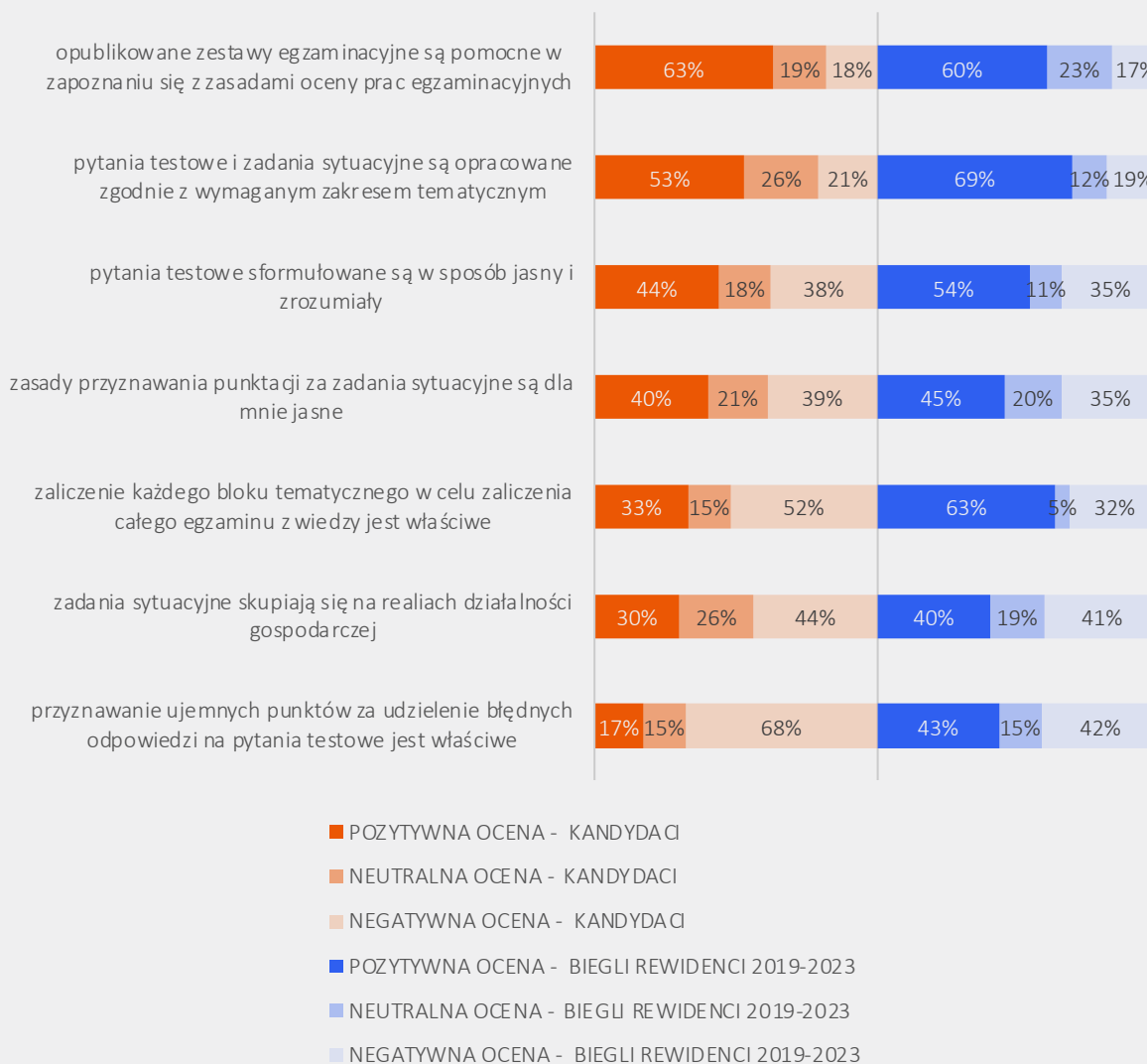
- aspekty dotyczące zaliczenia każdego bloku tematycznego w celu zaliczenia całego egzaminu z wiedzy – aspekt ten jako właściwy uznało większość biegłych rewidentów 2019-2023, natomiast w przypadku kandydatów większość oceniła ten aspekt negatywnie;
- aspekty dotyczące przyznawania ujemnych punktów za udzielenie błędnych odpowiedzi na pytania testowe – tutaj wśród biegłych rewidentów zdania były podzielone, brak jest wyraźnej przewagi którejś z ocen, natomiast u kandydatów zdecydowana większość ocen była negatywnych.

¹⁰ W przypadku niektórych pytań ankietowani mieli możliwość wyboru odpowiedzi:

- zdecydowanie/raczej zgadzam się – odpowiedzi te traktujemy jako ocenę pozytywną;
- zdecydowanie/raczej nie zgadzam się – odpowiedzi te traktujemy jako ocenę negatywną;
- odpowiedź neutralna.

Wykres nr 5. Ocena aspektów związanych z egzaminami z wiedzy.

(odpowiedzi kandydatów i biegłych rewidentów 2019-2023)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Aplikacja

Kolejnym, obok zdania egzaminów z wiedzy, ważnym elementem postępowania kwalifikacyjnego dla kandydatów na biegłych rewidentów jest odbycie przez kandydata aplikacji w firmie audytorskiej. Zakres, przebieg oraz sposób odbywania, a także tryb stwierdzania odbycia aplikacji określają przepisy rozporządzenia w sprawie postępowania kwalifikacyjnego, natomiast program aplikacji określa uchwała Krajowej Rady Biegłych Rewidentów w sprawie programu praktyki i aplikacji¹¹.

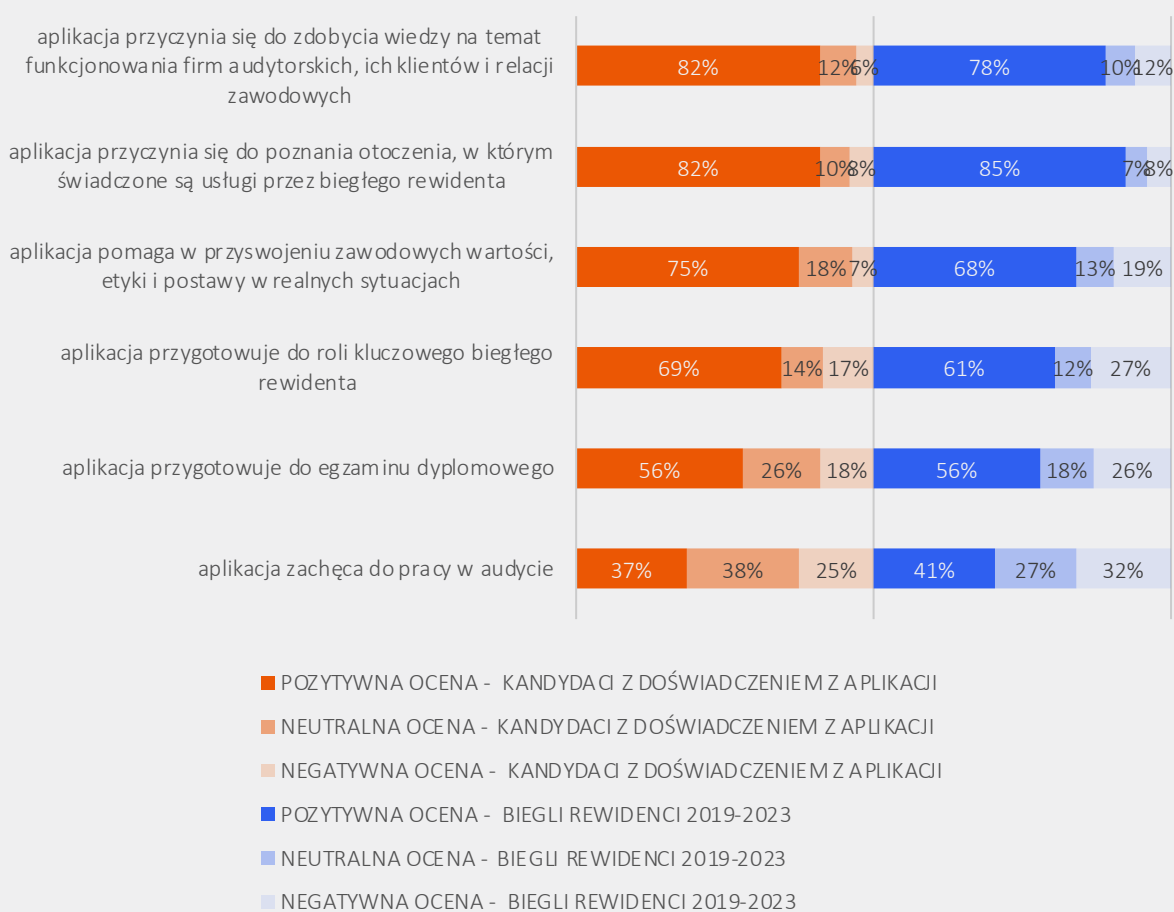
¹¹ Uchwała nr 2105/39/2018 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 kwietnia 2018 r. w sprawie programu praktyki i aplikacji dla kandydatów na biegłych rewidentów.

W przypadku aplikacji interesowały nas **opinie kandydatów z doświadczeniem z aplikacji¹²** oraz **biegłych rewidentów 2019-2023**.

Ankietowani zostali poproszeni o **ocenę w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi aplikacji w postępowaniu kwalifikacyjnym** (wykres nr 6). Zarówno kandydaci z doświadczeniem z aplikacji, jak i biegli rewidenci 2019-2023 zauważyli jak istotną rolę w przygotowaniu do wykonywania zawodu biegłego rewidenta ma odbycie aplikacji. Najwięcej pozytywnych opinii zyskało stwierdzenie, że aplikacja przyczynia się do zdobycia wiedzy na temat funkcjonowania firm audytorskich, ich klientów i relacji zawodowych oraz do poznania otoczenia, w którym świadczone są usługi przez biegłego rewidenta. Natomiast najwięcej negatywnych opinii zyskało stwierdzenie, że aplikacja zachęca do pracy w audycie.

Wykres nr 6. Ocena aspektów związanych z aplikacją.

(odpowiedzi kandydatów z doświadczeniem z aplikacji i biegłych rewidentów 2019-2023)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

¹² Kandydaci z doświadczeniem z aplikacji to kandydaci na drugim i trzecim roku aplikacji oraz kandydaci, którzy ukończyli aplikację. Stanowili oni 11% ogółu kandydatów, którzy wzięli udział w badaniu. Pozostałe 8% kandydatów uczestniczących w badaniu było na pierwszym roku aplikacji, a 81% - jeszcze nie rozpoczęło aplikacji.

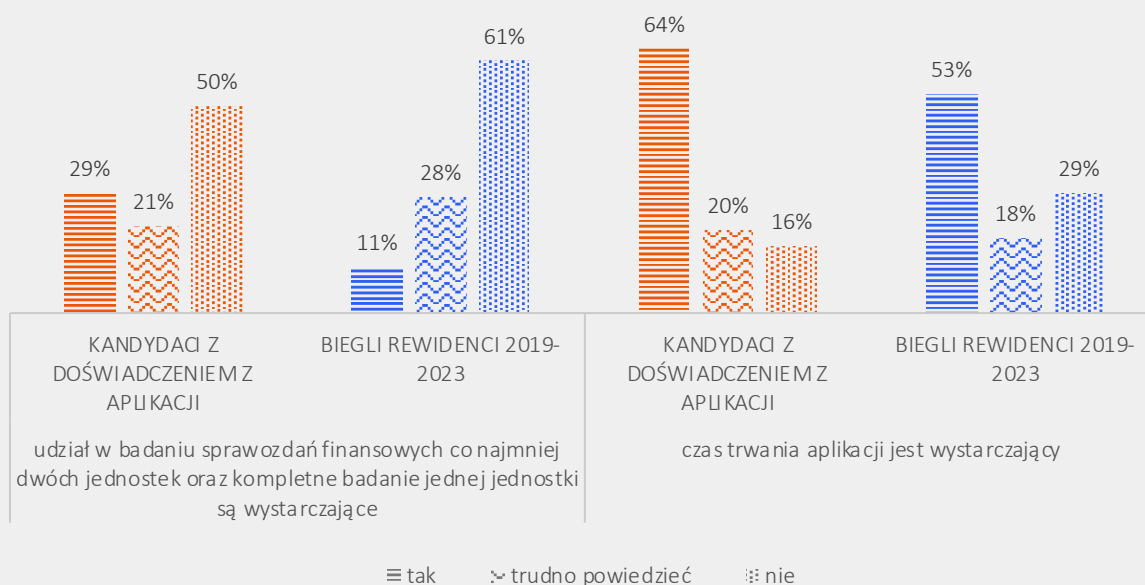
Do nabycia kompetencji biegłego rewidenta potrzebne jest doświadczenie zdobywane podczas badania sprawozdań finansowych. **Minimalne wymogi** jakie należy spełnić w tym zakresie w ramach postępowania kwalifikacyjnego na biegłego rewidenta to – zgodnie z uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów w sprawie programu praktyki i aplikacji – m.in. udział w badaniu co najmniej dwóch sprawozdań finansowych, które powinny dotyczyć różnych jednostek lub różnych lat obrotowych oraz kompletne badanie sprawozdania finansowego pod kierunkiem biegłego rewidenta, które powinno dotyczyć innej jednostki lub innego roku obrotowego niż poprzednie.

Na pytanie **czy spełnienie ww. wymogów minimalnych jest wystarczające do nabycia kompetencji biegłego rewidenta** (wykres nr 7) większość biegłych rewidentów 2019-2023 i kandydatów z doświadczeniem z aplikacji stwierdziła, że nie – krytyczni byli tu sami biegli rewidenci, którzy w porównaniu do kandydatów mają już doświadczenie wykonywania zawodu.

Z punktu widzenia nabycia kompetencji biegłego rewidenta znaczenie ma również **czas trwania aplikacji**. Na pytanie **czy określony przepisami ustawy o biegłych rewidentach czas trwania aplikacji (min. 2 lata) jest wystarczający** (wykres nr 7), większość biegłych rewidentów 2019-2023, jak i kandydatów z doświadczeniem z aplikacji była zgodna co do tego, że czas trwania aplikacji jest wystarczający.

Wykres nr 7. Nabywanie kompetencji biegłego rewidenta.

(odpowiedzi kandydatów z doświadczeniem z aplikacji i biegłych rewidentów 2019-2023)

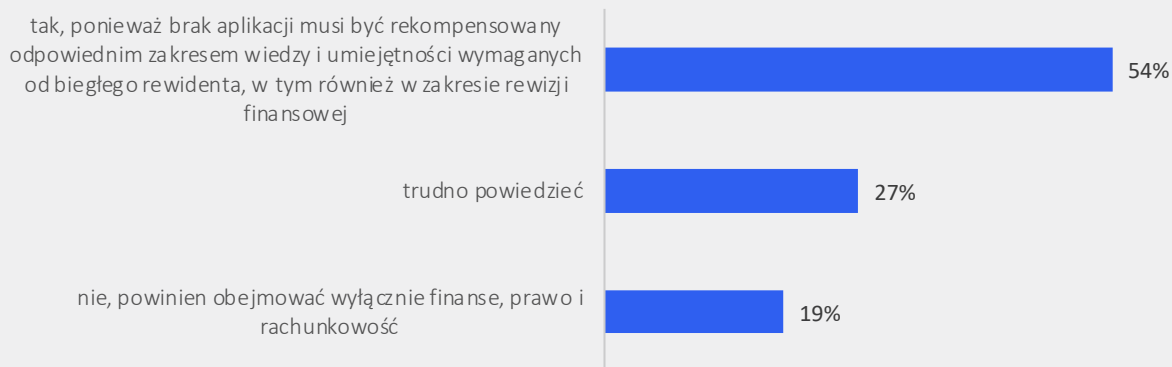

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Przepisy ustawowe dopuszczają również możliwość uzyskania uprawnień biegłego rewidenta osobom posiadającym co najmniej **15-letnie doświadczenie zawodowe** – w zakresie rachunkowości, prawa, finansów i rewizji finansowej, podczas którego nabyły umiejętności wymagane od biegłych rewidentów – zamiast odbywania praktyki i aplikacji. Na pytanie **czy właściwy jest ww. zakres wiedzy** odpowiadali

biegłych rewidentów 2019-2023 (wykres nr 8). Ponad połowa z nich zgodziła się ze stwierdzeniem, że zakres ten jest właściwy ponieważ brak aplikacji musi być rekompensowany odpowiednim zakresem wiedzy i umiejętności wymaganych od biegłego rewidenta, w tym również w zakresie rewizji finansowej.

Wykres nr 8. Czy właściwy jest obecnie wymagany zakres wiedzy i umiejętności w celu zaliczenia 15-letniego doświadczenia zawodowego zastępującego aplikację?
(odpowiedzi biegłych rewidentów 2019-2023)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

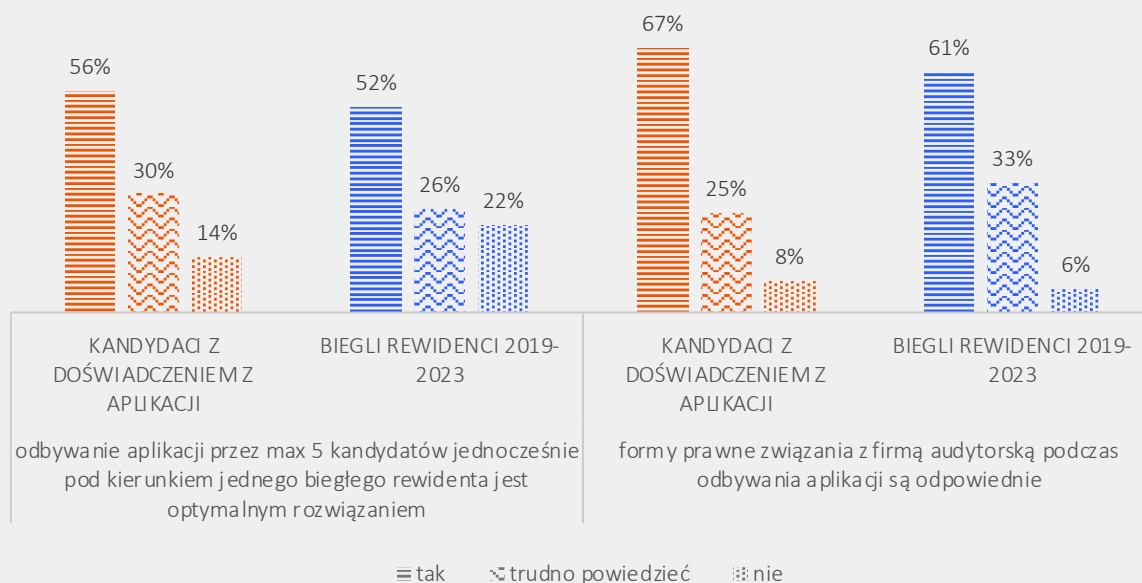
Zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie postępowania kwalifikacyjnego aplikację odbywa się:

- w firmie audytorskiej **pod kierunkiem biegłego rewidenta**
(pod kierunkiem jednego biegłego rewidenta nie może jednocześnie odbywać aplikacji więcej niż pięciu kandydatów na biegłego rewidenta);
- na podstawie:
 - **stosunku pracy** w wymiarze nie mniejszym niż pół etatu,
 - **umowy cywilnoprawnej** – w przypadkach uzasadnionych doświadczeniem zawodowym kandydata, za uprzednią zgodą Komisji Egzaminacyjnej.

Większość kandydatów z doświadczeniem z aplikacji, jak i biegłych rewidentów 2019-2023 pozytywnie oceniło obowiązujące regulacje zarówno w zakresie odbywania aplikacji przez maksymalnie pięciu kandydatów pod kierunkiem jednego biegłego rewidenta, jak również związania określoną formą prawną (stosunek pracy / umowa cywilnoprawna) z firmą audytorską podczas trwania aplikacji (wykres nr 9).

Wykres nr 9. Odbywanie aplikacji.

(odpowiedzi kandydatów z doświadczeniem z aplikacji i biegłych rewidentów 2019-2023)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

O ocenę aplikacji jako etapu przygotowującego do pracy w zawodzie biegłego rewidenta zapytaliśmy również firmy audytorskie, w których są osoby odbywające aplikację¹³. Na pytanie **czy obecnie obowiązujące warunki odbywania aplikacji w postępowaniu kwalifikacyjnym na biegłego rewidenta są właściwie określone i należy je utrzymać** (wykres nr 10), większość firm audytorskich, w których są osoby odbywające aplikację, odpowiedziała twierdząco. Dotyczy to:

- odbywania aplikacji przez maksymalnie pięciu kandydatów pod kierunkiem jednego biegłego rewidenta;
- minimalnej ilości badań sprawozdań finansowych, w których aplikant bierze udział w ramach programu aplikacji;
- rozpoczęcia pierwszego roku aplikacji po zdaniu wymaganych egzaminów w postępowaniu kwalifikacyjnym na biegłego rewidenta;
- rozpoczęcia ostatniego roku aplikacji po zdaniu wszystkich egzaminów z wiedzy.

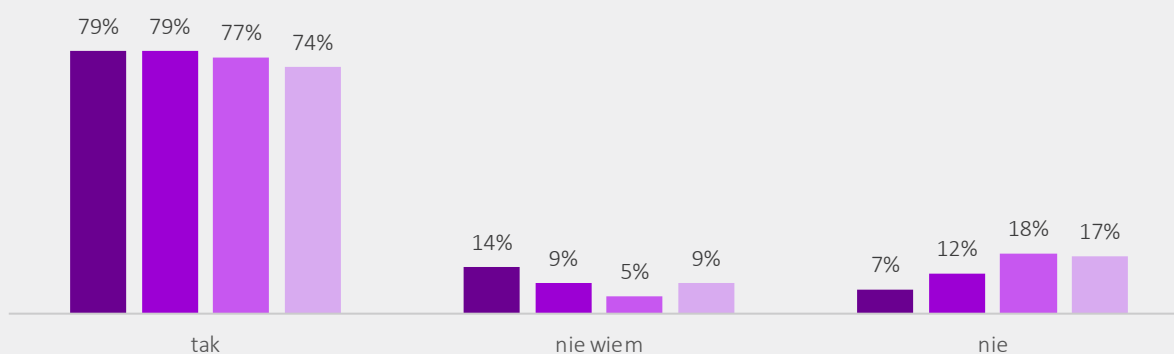
¹³ Spośród wszystkich firm audytorskich, które wzięły udział w badaniu:

- 20% stanowią firmy audytorskie, które wskazały, że **są u nich osoby odbywające aplikację** w ramach postępowania kwalifikacyjnego na biegłego rewidenta.

Ponad połowa z tych firm (55%) zadeklarowała, że ma jednego aplikanta. Najczęściej były to firmy, w których jest maksymalnie 3 biegłych rewidentów i które średnio w ciągu roku przeprowadzają do 100 badań sprawozdań finansowych. Drugą najliczniejszą grupę stanowiły firmy audytorskie, w których jest dwóch aplikantów (29%). Najczęściej były to firmy, w których jest od 4 do 7 biegłych rewidentów i które średnio w ciągu roku przeprowadzają do 200 badań sprawozdań finansowych.

- 80% stanowią firmy audytorskie, które wskazały, że **nie ma u nich osób odbywających aplikację** w ramach postępowania kwalifikacyjnego na biegłego rewidenta – spośród tej grupy firm audytorskich ponad 90% stanowiły firmy, w których jest maksymalnie 3 biegłych rewidentów i które średnio w ciągu roku przeprowadzają do 20 badań sprawozdań finansowych.

Wykres nr 10. Czy właściwie są określone i należy utrzymać warunki odbywania aplikacji przez kandydatów? (odpowiedzi firm audytorskich, w których są osoby odbywające aplikację)

- utrzymać limit odbywania aplikacji pod kierunkiem jednego biegłego rewidenta przez max 5 kandydatów jednocześnie
- utrzymać obecnie wymaganą minimalną ilość badań sprawozdań finansowych, w których aplikant bierze udział w ramach programu aplikacji
- utrzymać warunek rozpoczęcia pierwszego roku aplikacji po zdaniu wymaganych egzaminów w postępowaniu kwalifikacyjnym na biegłego rewidenta
- utrzymać warunek rozpoczęcia ostatniego roku aplikacji po zdaniu wszystkich egzaminów z wiedzy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Egzamin dyplomowy

Jednym z etapów postępowania kwalifikacyjnego kończących proces uzyskiwania uprawnień biegłego rewidenta jest zdanie przez kandydata egzaminu dyplomowego. Egzamin ten polega na sprawdzeniu umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy do samodzielnego i należytego wykonywania zawodu biegłego rewidenta, w szczególności badania sprawozdań finansowych. Egzamin dyplomowy składa się z części pisemnej i ustnej. Szczegółowy tryb i sposób przeprowadzania tego egzaminu regulują przepisy rozporządzenia w sprawie postępowania kwalifikacyjnego.

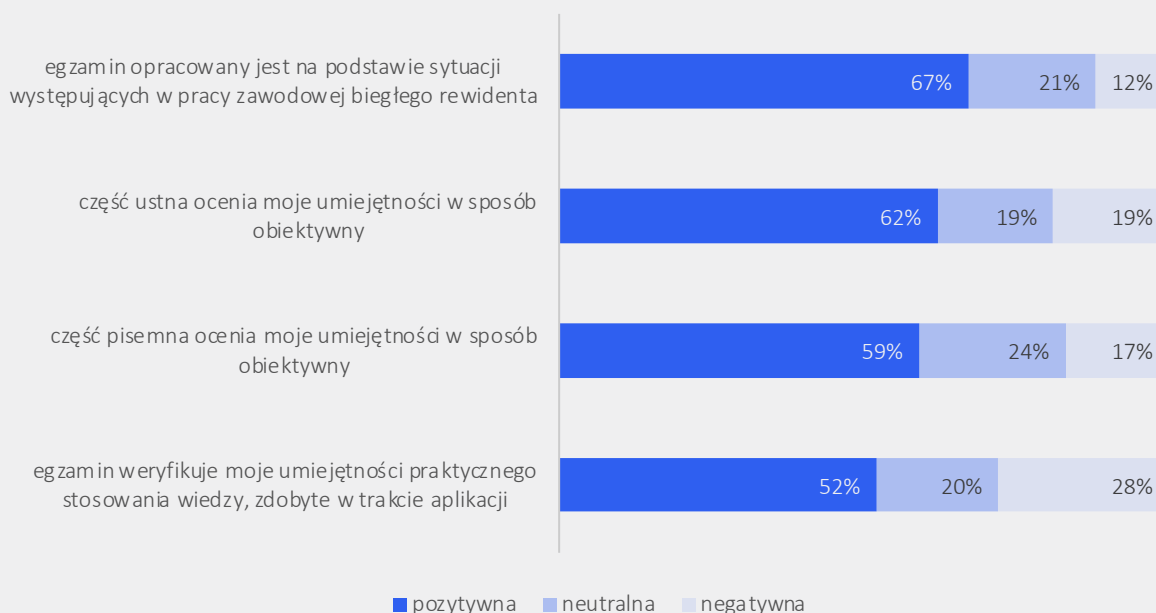
Kandydat przystępuje do egzaminu dyplomowego po zdaniu wszystkich egzaminów z wiedzy oraz stwierdzeniu przez Komisję Egzaminacyjną spełnienia warunku odbycia praktyki i aplikacji albo 15-letniego doświadczenia zawodowego.

W badaniu ankietowym zapytaliśmy biegłych rewidentów 2019-2023 o **ocenę aspektów dotyczących egzaminu dyplomowego – w jakim stopniu zgadzają się z każdym z nich** (wykres nr 11). Największy odsetek ocen pozytywnych uzyskały poniższe stwierdzenia:

- egzamin dyplomowy opracowany jest na podstawie sytuacji występujących w pracy zawodowej biegłego rewidenta;
- część ustna i pisemna egzaminu dyplomowego ocenia umiejętności w sposób obiektywny.

Wykres nr 11. Ocena aspektów dotyczących egzaminu dyplomowego.

(odpowiedzi biegłych rewidentów 2019-2023)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Usprawnienia w procesie uzyskiwania uprawnień zawodowych biegłego rewidenta

Rozwiązania związane z egzaminami

Badanie ankietowe oprócz pytań na temat obecnych regulacji dotyczących postępowania kwalifikacyjnego, zawierało również pytania odnoszące się do usprawnień w tym zakresie.

Z **potencjalnych rozwiązań usprawniających** proces uzyskiwania uprawnień zawodowych biegłego rewidenta, największym poparciem – zarówno wśród kandydatów na biegłych rewidentów, jak i wśród biegłych rewidentów 2019-2023 – cieszyło się częstsze organizowanie egzaminów oraz zwiększenie liczby ośrodków egzaminacyjnych na terenie kraju (wykres nr 12). Ponad połowa ankietowanych z obu tych grup oceniła pozytywnie również zdawanie egzaminów w formule elektronicznej (z użyciem komputerów w ośrodkach egzaminacyjnych).

Obie te grupy ankietowanych odmiennie ocenili poniższe rozwiązania:

- zmiana sposobu zaliczania egzaminów z wiedzy poprzez rezygnację z zaliczania poszczególnych bloków tematycznych na rzecz zaliczenia całego egzaminu;
- zaliczenie egzaminów z wiedzy na podstawie zawodowych certyfikatów uzyskanych w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji;
- możliwość zdawania egzaminów zdalnie (z wykorzystaniem metod na odległość) przy użyciu sprzętu komputerowego.

Rozwiązania te spotkały się z pozytywną opinią kandydatów na biegłych rewidentów, podczas gdy biegli rewidenci 2019-2023 ocenili je w większości negatywnie.

Ewentualne rozwiązanie polegające na wprowadzeniu nowej formuły postępowania kwalifikacyjnego podobnej do aplikacji prawniczych (z egzaminem wstępnym, szkoleniem teoretycznym z zaliczeniami sprawdzającymi wiedzę oraz egzaminem dyplomowym) kandydaci w większości przyjęli pozytywnie, zaś biegli rewidenci 2019-2023 – neutralnie.

Wykres nr 12. Ocena rozwiązań związanych z egzaminami.

(odpowiedzi kandydatów i biegłych rewidentów 2019-2023)

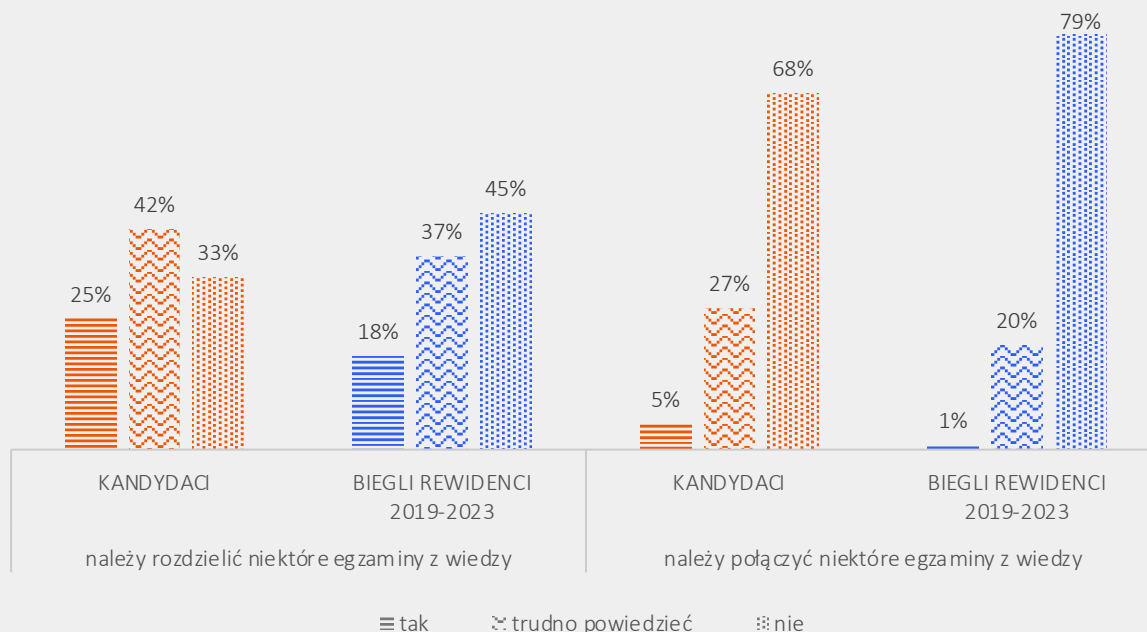

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

W badaniu ankietowani zostali zapytani **czy należy rozdzielić lub połączyć niektóre egzaminy z wiedzy**. Przykładowo egzamin z prawa mógłby zostać podzielony na odrębne egzaminy z prawa cywilnego, prawa

pracy i ubezpieczeń społecznych, prawa spółek, prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego itp. Propozycja ta nie spotkała się z aprobatą kandydatów na biegłych rewidentów i biegłych rewidentów 2019-2023 (wykres nr 13). Jeszcze mniejsze poparcie obie grupy ankietowanych wyraziły w kwestii połączenia niektórych egzaminów z wiedzy, co z założenia miałyby zmniejszyć ich ilość przy jednoczesnym zwiększeniu zakresu tematycznego egzaminu. W tym przypadku zdecydowanie przeważały opinie negatywne.

Wykres nr 13. Czy należy rozdzielić lub połączyć niektóre egzaminy z wiedzy?
(odpowiedzi kandydatów i biegłych rewidentów 2019-2023)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

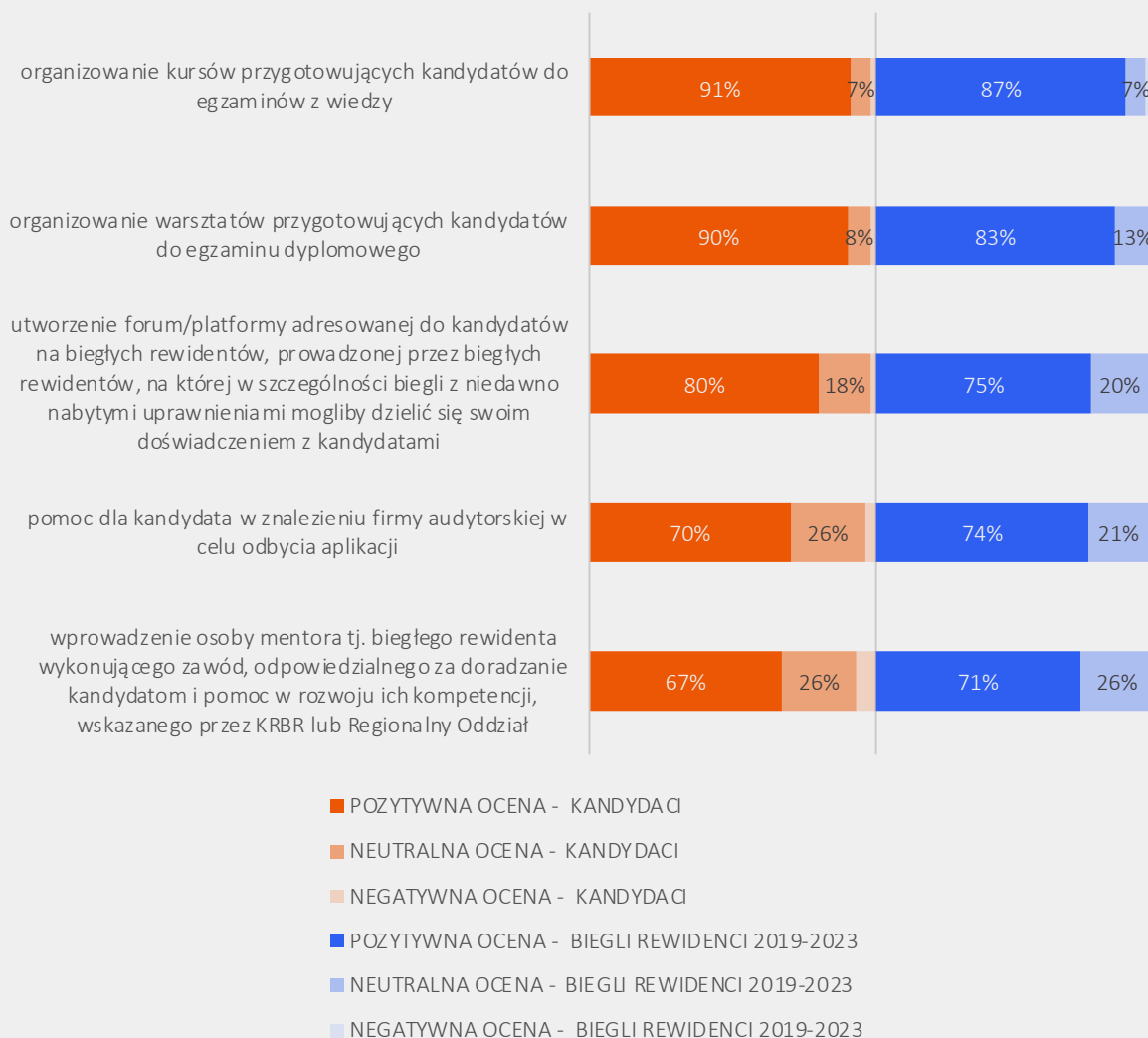
Rozwiązania usprawniające po stronie samorządu zawodowego

Wprowadzenie ułatwień w procesie uzyskiwania uprawnień zawodowych biegłego rewidenta mogłoby obejmować również działania ze strony samorządu zawodowego. Ankietowani zostali zapytani **jak oceniają możliwość wprowadzenia potencjalnych działań ze strony samorządu biegłych rewidentów usprawniających postępowanie kwalifikacyjne**. Generalnie każde z przedstawionych w badaniu ankietowym działań zyskało w zdecydowanej większości ocenę pozytywną (wykres nr 14).

Największe poparcie kandydatów i biegłych rewidentów 2019-2023 zyskały działania ze strony samorządu zawodowego, tj.:

- organizowanie kursów i warsztatów przygotowujących do egzaminów z wiedzy i egzaminu dyplomowego;
- utworzenie forum / platformy adresowanej do kandydatów na biegłych rewidentów, prowadzonej przez biegłych rewidentów, na której w szczególności biegli z niedawno nabytymi uprawnieniami mogliby dzielić się swoim doświadczeniem z kandydatami.

Wykres nr 14. Ocena rozwiązań usprawniających po stronie samorządu zawodowego.
(odpowiedzi kandydatów i biegłych rewidentów 2019-2023)

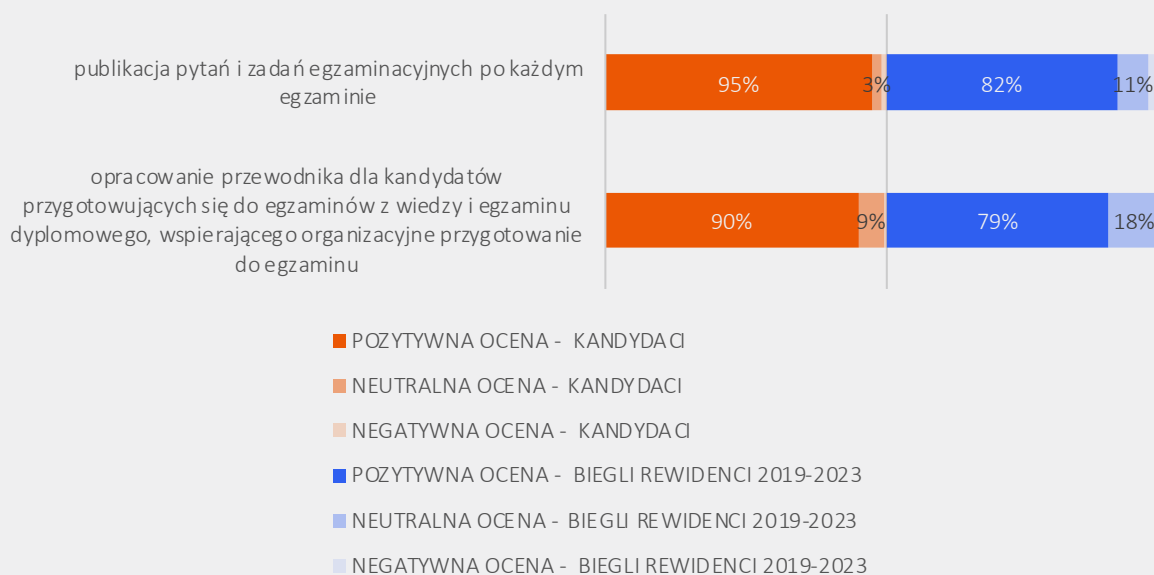
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Rozwiązania usprawniające po stronie Komisji Egzaminacyjnej

Ankietowani zostali również zapytani **jak oceniają możliwość wprowadzenia potencjalnych działań ze strony Komisji Egzaminacyjnej usprawniających postępowanie kwalifikacyjne**. Zarówno kandydaci, jak i biegli rewidenci 2019-2023 w zdecydowanej większości pozytywnie ocenili:

- publikację pytań i zadań egzaminacyjnych po każdym egzaminie;
- opracowanie przewodnika dla kandydatów przygotowujących się do egzaminów z wiedzy i egzaminu dyplomowego, wspierającego organizacyjne przygotowanie do egzaminu.

Wykres nr 15. Ocena rozwiązań usprawniających po stronie Komisji Egzaminacyjnej.
(odpowiedzi kandydatów i biegłych rewidentów 2019-2023)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Postulaty zgłoszone w wolnych wypowiedziach ankietowanych

W badaniu ankietowym oprócz pytań zamkniętych były również pytania otwarte. Ankietowani, którzy wzięli udział w badaniu przedstawili szereg istotnych według nich kwestii mogących przyczynić się do usprawnienia procesu uzyskiwania uprawnień biegłego rewidenta poza tymi, które obejmowały pytania zamknięte. Otrzymanych postulatów nie oceniamy na tym etapie ani pod kątem zgodności z prawem krajowym, czy prawem UE, ani pod kątem celowości ich wprowadzenia, a jedynie przedstawiamy je w sposób zbiorczy w podziale na poniższe kategorie.

Kwestie organizacyjne dotyczące egzaminów

- terminy i częstotliwość – częstsze organizowanie egzaminów, szczególnie w okresach kiedy nie bada się sprawozdań finansowych, jak też w okresie wakacyjnym;
- czas trwania – wydłużenie czasu zdawania egzaminu z uwagi na obszerność arkusza egzaminacyjnego;
- kolejność podchodzenia do egzaminów – odejście od kolejności zaliczania egzaminów;
- opracowanie sylabusu / materiałów / literatury / podręcznika do konkretnego egzaminu;
- udostępnienie bazy wiedzy tak, jak przy egzaminach na doradcę podatkowego z zamkniętym katalogiem pytań.

Zakres merytoryczny egzaminów

- specjalizacja (stopniowanie uprawnień) – umożliwienie zdobycia uprawnień ogólnych, a dla chętnych uprawnień specjalistycznych (np. w obszarze bankowości, ubezpieczeń);

- położenie nacisku na egzaminowanie wiedzy praktycznej i opracowywanie testów / zadań / egzaminu dyplomowego przez praktyków, a nie teoretyków tak, aby egzaminy weryfikowały realne przygotowanie kandydatów do przyszłego zawodu (case studies);
- uzupełnienie egzaminów o nową, niezbędną wiedzę – jako niezbędne elementy w przyszłej pracy biegłego wskazano cyberbezpieczeństwo i zagadnienia IT.

Ocena prac egzaminacyjnych

- uelastycznienie terminu wglądu w prace egzaminacyjne (obecne 7 dni od publikacji wyników uznano za zbyt krótki termin, szczególnie dla osób spoza Warszawy);
- umożliwienie wglądu w ocenioną pracę online na koncie kandydata lub w ośrodku zamiejscowym;
- umożliwienie omówienia pracy z egzaminatorem / wyznaczoną osobą, aby uczyć się na błędach (wskazywano brak pewności dlaczego punktacja jest obniżona).

Zwolnienia z egzaminów

- dopuszczenie do zwolnień z niektórych / ze wszystkich egzaminów szerszego kręgu osób (w zależności od posiadanych certyfikatów zawodowych) – zwolnienia dla posiadaczy certyfikatów ACCA, CIMA, CPA, zwolnienia dla audytorów wewnętrznych, dla księgowych z certyfikatami uprzednio wydawanymi przez Ministra Finansów, czy dyplomowanych księgowych z certyfikatami Stowarzyszenia Księgowych w Polsce;
- zastosowanie podejścia praktykowanego przy zdobywaniu kwalifikacji ACCA – część egzaminów można zaliczyć studiami z odpowiednią akredytacją, a cztery ostatnie egzaminy – najważniejsze – zdać.

Koszt postępowania kwalifikacyjnego

- gradacja odpłatności za egzamin (np. darmowy egzamin zerowy, pierwszy powtórkowy egzamin ze zniżką).

Praktyka i aplikacja

- zwolnienie z aplikacji już po 10 latach doświadczenia zawodowego, a nie jak obecnie – po 15 latach.

Zaangażowanie uczelni w proces uzyskiwania uprawnień biegłego rewidenta

Współpraca uczelni z Komisją Egzaminacyjną

Przepisy ustawy o biegłych rewidentach dopuszczają **możliwość zawarcia przez Komisję Egzaminacyjną umowy z uczelniami**, dzięki której kandydaci na biegłych rewidentów, którzy ukończyli taką uczelnię mogą być **zwolnieni ze wszystkich 10-ciu egzaminów z wiedzy** w postępowaniu kwalifikacyjnym na biegłego rewidenta¹⁴.

Do podzielenia się doświadczeniami związanymi z przejściem całego procesu przygotowań do podpisania umowy z Komisją Egzaminacyjną zaprosiliśmy władze Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie¹⁵ – uczelni, która jako pierwsza rozpoczęła współpracę z Komisją Egzaminacyjną w tym obszarze. Uczelnia stwierdziła, że przy opracowywaniu programu kształcenia na kierunku „Audyt finansowy” obejmującego wiedzę teoretyczną w zakresie wskazanym w ustawie o biegłych rewidentach, przede wszystkim zmierzono się z problemem zapewnienia odpowiednio wykwalifikowanej kadry dydaktycznej, gwarantującej realizację programu kształcenia poszczególnych przedmiotów. W programie studiów należało bowiem uwzględnić nie tylko przedmioty związane z rachunkowością, sprawozdawczością i rewizją finansową, ale też przedmioty prawne, ekonomiczne, finansowe, czy też matematyczno-statystyczne. Kolejną trudnością było opracowanie programu i planu nowego kierunku studiów, który z jednej strony zapewniałby możliwość uwzględnienia w zakresie kształcenia wiedzy teoretycznej, wymaganej w ustawie o biegłych rewidentach i uchwałach Krajowej Rady Biegłych Rewidentów, z drugiej zaś strony spełniał wszelkie wymogi formalne związane z tworzeniem kierunków studiów, wynikające z obowiązujących aktów prawnych i wewnętrznych regulacji uczelni. Dodatkowo UEK podał, że większość ich absolwentów (pierwszy rocznik absolwentów opuścił mury uczelni w 2020 r.) złożyło wnioski do Komisji Egzaminacyjnej i uzyskało zwolnienia z egzaminów. Absolwenci ci przystępują do egzaminów dyplomowych od 2022 r. (z uwagi na konieczność odbycia aplikacji) i uzyskują tytuł biegłego rewidenta. To właśnie możliwość skorzystania ze zwolnienia ze wszystkich egzaminów z wiedzy w postępowaniu kwalifikacyjnym na biegłego rewidenta była najczęściej wskazywanym przez studentów UEK¹⁶ powodem wyboru studiów na kierunku „Audyt finansowy”¹⁷.

¹⁴ Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach, jeżeli realizowany przez uczelnię posiadającą uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora w zakresie nauk ekonomicznych program studiów na danym kierunku, poziomie i profilu obejmuje wiedzę w zakresie wskazanym w art. 14 ust. 1 i 2 tej ustawy, a egzaminy w tym zakresie są przeprowadzane w formie pisemnej, Komisja Egzaminacyjna zawiera z uczelnią, na jej wniosek, umowę, o której mowa w art. 61 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Kandydaci na biegłych rewidentów, którzy ukończą studia wyższe, których program kształcenia został zrealizowany w ramach ww. umowy mogą wystąpić do Komisji Egzaminacyjnej na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy o biegłych rewidentach o zaliczenie wszystkich egzaminów z wiedzy w ramach postępowania kwalifikacyjnego na biegłych rewidentów.

¹⁵ Zwanego również „UEK”.

¹⁶ Studenci UEK stanowili 24% ogółu studentów uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym.

¹⁷ W przypadku pozostałych możliwych do wyboru odpowiedzi (z uwagi na jakość kształcenia; interesując się zagadnieniami będącymi przedmiotem tego kierunku) przeważały odpowiedzi negatywne.

W kwestii współpracy z Komisją Egzaminacyjną i działań ułatwiających dostęp do zawodu biegłego rewidenta zwróciliśmy się również do innych uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej. Uczelnie te wyraziły zainteresowanie i przedstawiły konkretne plany uruchomienia kierunku studiów umożliwiającego ich studentom zaliczenie wszystkich egzaminów z wiedzy w postępowaniu kwalifikacyjnym na biegłego rewidenta na podstawie umowy zawartej z Komisją Egzaminacyjną (brak takiej woli wyraziła jedna uczelnia). Stan prac w tym zakresie był na uczelniach zróżnicowany – część z nich już taką umowę podpisała¹⁸, zaś inne planują, aby od roku akademickiego 2024/2025 określone kierunki studiów były objęte taką umową.

Przepisy ustawy o biegłych rewidentach dopuszczają również **możliwość zaliczenia przez Komisję Egzaminacyjną poszczególnych egzaminów z wiedzy**, jeżeli w tym zakresie kandydat na biegłego rewidenta zdał egzaminy uniwersyteckie lub równorzędne.

Prawie wszystkie uczelnie kształcące w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej wskazały, że mają wiedzę na temat możliwości zaliczenia kandydatowi na biegłego rewidenta, poszczególnych egzaminów z wiedzy w postępowaniu kwalifikacyjnym, jeżeli w tym zakresie zdał on egzaminy na uczelni.

Dodatkowo uczelnie podkreśliły, że realizowane przez nie przedmioty w dużej mierze pokrywają się z zakresem egzaminów w postępowaniu kwalifikacyjnym, z czego z powodzeniem korzystają ich studenci będący jednocześnie kandydatami w tym postępowaniu. Z ankiet wypełnionych przez studentów tych uczelni wynika, że o możliwości zaliczania poszczególnych egzaminów z wiedzy wiedziało 40% ankietowanych studentów tych uczelni.

Współpraca uczelni z samorządem zawodowym biegłych rewidentów

Na pytanie dotyczące innych kwestii związanych ze wspieraniem rozwoju biegłego rewidenta uczelnie kształcące w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej wskazały, że są zainteresowane współpracą z Polską Izbą Biegłych Rewidentów w zakresie:

- prowadzenia określonych zajęć na uczelni przez praktykujących biegłych rewidentów (co już ma miejsce w przypadku niektórych uczelni, np. UEK, gdzie wykładowcami są biegli rewidentci lub gościnnie na wykłady zapraszani się przedstawiciele firm audytorskich);
- wsparcia ze strony samorządu przy odbywaniu praktyk studenckich (np. polecenia przez Polską Izbę Biegłych Rewidentów podmiotów gospodarczych, w których studenci mogą odbywać praktyki);
- wsparcia przy organizowaniu aplikacji w postępowaniu kwalifikacyjnym na biegłego rewidenta (Polska Izba Biegłych Rewidentów prowadziłaby listę podmiotów chętnych do przyjęcia absolwentów na aplikację; lista mogłaby być dostępna u opiekunów praktyk studenckich lub udostępniana studentom w formie elektronicznej).

¹⁸ Na moment publikacji niniejszego opracowania umowy z Komisją Egzaminacyjną podpisały również Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Szczeciński oraz Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.

ROZDZIAŁ 3

PREZENTACJA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO DOTYCZĄCYCH **ZAWODU BIEGŁEGO REWIDENTA**

Ocena zawodu z perspektywy biegłych rewidentów,
kandydatów, studentów oraz firm audytorskich
współpracujących z biegłymi rewidentami

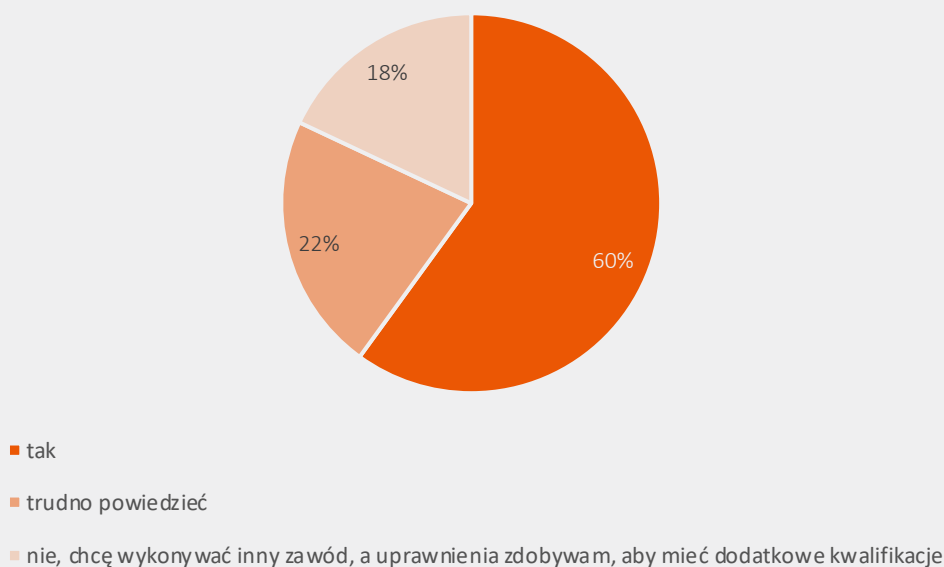
Wykonywanie zawodu biegłego rewidenta

Kolejnym obszarem merytorycznym poddanym badaniu ankiетowemu były kwestie dotyczące wykonywania zawodu biegłego rewidenta.

Pytanie o chęć podjęcia pracy w zawodzie biegłego rewidenta skierowane było do dwóch grup ankietowanych – kandydatów na biegłych rewidentów oraz studentów uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej.

Ponad połowa kandydatów będących w trakcie postępowania kwalifikacyjnego, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym, planuje wykonywać zawód biegłego rewidenta po uzyskaniu uprawnień (wykres nr 16). Pozostali nie mieli jeszcze wyrobionego poglądu lub wprost wskazywali, że nie zamierzają wykonywać tej profesji, a uprawnienia zdobywają, aby mieć dodatkowe kwalifikacje.

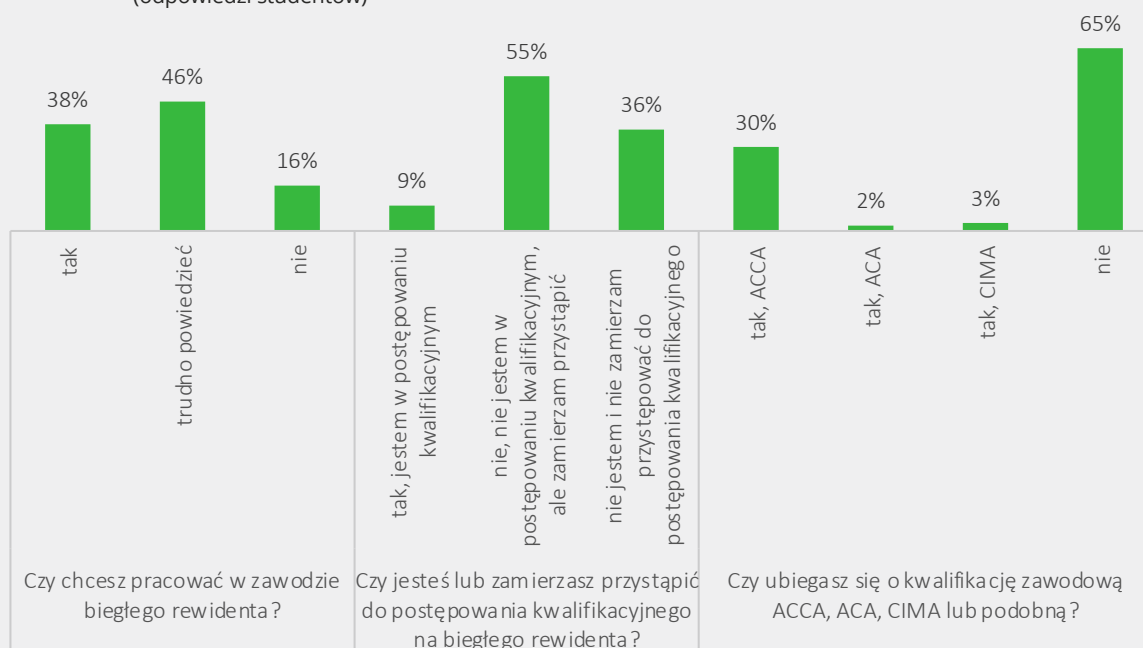
Wykres nr 16. Czy planujesz wykonywać zawód biegłego rewidenta po uzyskaniu uprawnień?
(odpowiedzi kandydatów na biegłych rewidentów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Z kolei w grupie studentów uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej, którzy wzięli udział w badaniu, odsetek zdecydowanych na wykonywanie zawodu biegłego rewidenta był mniejszy aniżeli tych, którym trudno było określić czy chcą pracować w tym zawodzie (wykres nr 17). W kwestii przystąpienia do postępowania kwalifikacyjnego na biegłego rewidenta większość studentów odpowiedziała, że nie są w tym postępowaniu, ale zamierzają do niego przystąpić. Liczną grupę stanowili również studenci, którzy zadeklarowali, że nie są w postępowaniu i nie zamierzają do niego przystąpić. Jeśli chodzi o inne kwalifikacje zawodowe, o które ubiegają się studenci to największą popularnością cieszą się kwalifikacje ACCA.

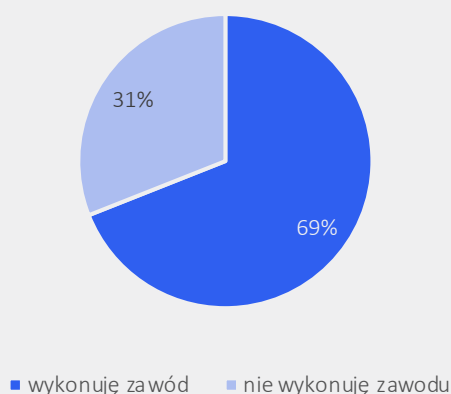
Wykres nr 17. Plany zawodowe studentów uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej.
(odpowiedzi studentów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Spośród wszystkich biegłych rewidentów, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym, zdecydowana większość wykonuje swój zawód (wykres nr 18).

Wykres nr 18. Czy wykonujesz zawód biegłego rewidenta?
(odpowiedzi biegłych rewidentów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

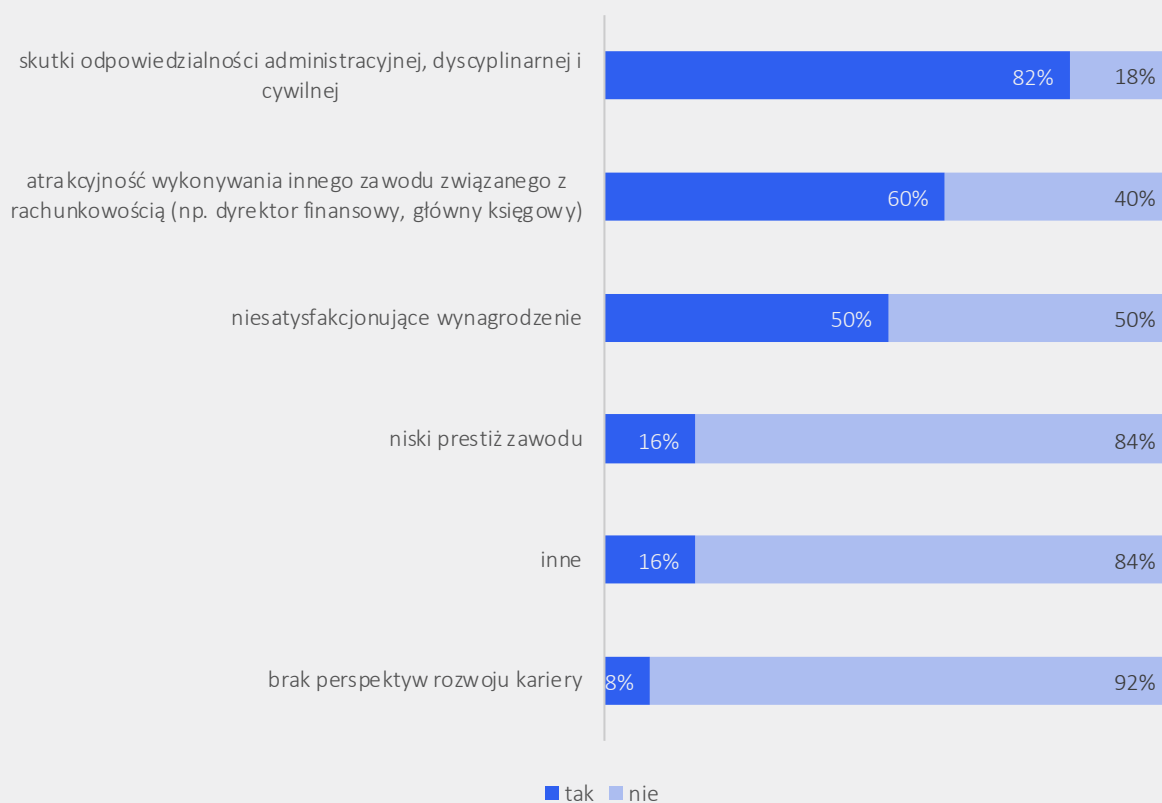
Ankietowani **biegli rewidenci zostali zapytani o to, co ich zdaniem sprawia, że biegli rewidenci wpisani do rejestru nie wykonują tego zawodu**. Najczęściej wskazywanymi przyczynami niewykonywania zawodu (wykres nr 19) były:

- grożące biegłym rewidentom skutki odpowiedzialności administracyjnej, dyscyplinarnej i cywilnej;

- atrakcyjność wykonywania innego zawodu związanego z rachunkowością (np. dyrektor finansowy, główny księgowy);
- niesatysfakcjonujące wynagrodzenie.

Ponadto jako inne przyczyny wskazali m.in. konieczność szczegółowego dokumentowania wykonywanych czynności, skomplikowane procedury, zmienność i złożoność przepisów, duże wymagania i odpowiedzialność, stres, praca ponad 8h dziennie – brak work-life balance.

Wykres nr 19. Przyczyny niewykonywania zawodu przez biegłych rewidentów.
(odpowiedzi biegłych rewidentów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

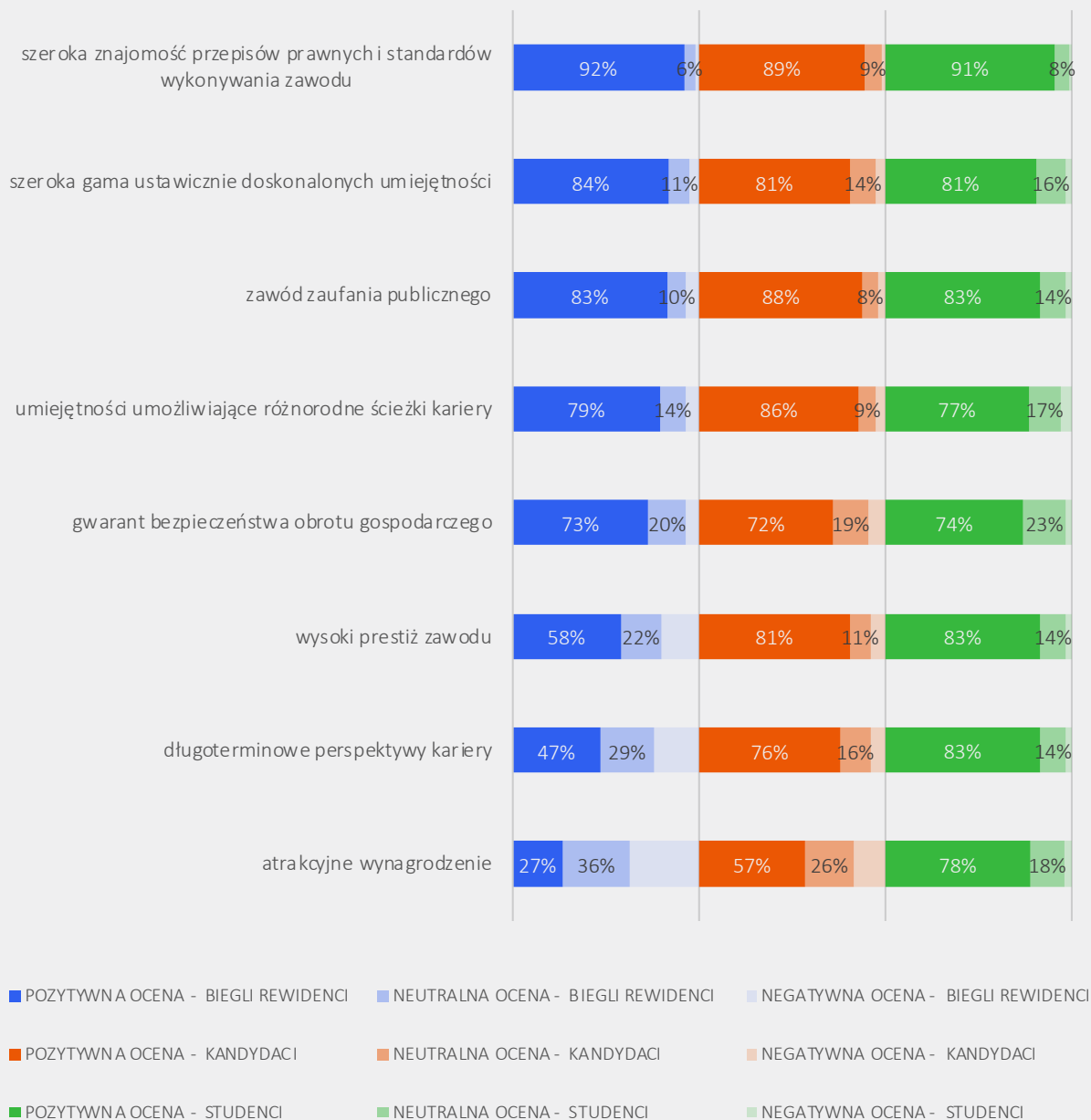
Ocena zawodu biegłego rewidenta

W badaniu ankietowani zostali poproszeni również o **ocenę w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi przymiotów zawodu biegłego rewidenta**. Z otrzymanych odpowiedzi wynika, że zarówno biegli rewidenci, kandydaci na biegłych rewidentów, jak i studenci uczelni kształcących w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej pozytywnie postrzegają wskazane w badaniu ankietowym aspekty wiążące się z zawodem biegłego rewidenta (wykres nr 20). Cenią to, że dzięki pracy w zawodzie zyskuje się szeroką znajomość przepisów prawnych i standardów wykonywania zawodu oraz wachlarz ustawicznie doskonalonych umiejętności, które umożliwiają różnorodne ścieżki kariery. Doceniają również to, że jest to zawód zaufania publicznego, w którym biegły rewident występuje w roli gwaranta bezpieczeństwa obrotu gospodarczego.

Biegli rewidenci w przeciwieństwie do kandydatów i studentów mniej pozytywnie – co może wynikać

z ich doświadczenia zawodowego – wypowiedzieli się w kwestii wysokiego prestiżu zawodu i długoterminowych perspektyw kariery. Inaczej postrzegają również kwestię atrakcyjności wynagrodzenia – aspekt ten zyskał najmniej pozytywnych ocen biegłych rewidentów.

Wykres nr 20. Przymioty zawodu biegłego rewidenta.
(odpowiedzi biegłych rewidentów, kandydatów oraz studentów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Najtrudniejsze elementy w zawodzie biegłego rewidenta

Biegłych rewidentów zapytaliśmy również o **ocenę w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi najtrudniejszych elementów w zawodzie biegłego rewidenta**. Jako najbardziej uciążliwe w swoim zawodzie wskazali (wykres nr 21):

- brak stabilności i jednoznaczności przepisów;
- świadomość wysokich kar za nieprawidłowe wykonywanie zawodu;
- konieczność szczegółowego dokumentowania wykonywanych czynności;
- niejednoznaczne oczekiwania wobec nich ze strony organu nadzoru;
- pozyskanie do swojego zespołu odpowiednich ludzi.

Wykres nr 21. Najtrudniejsze elementy w zawodzie biegłego rewidenta.
(odpowiedzi biegłych rewidentów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Ponadto biegli rewidenci mieli możliwość przedstawienia swojego stanowiska w zakresie trudności w wykonywaniu zawodu. Poniżej przedstawiamy zbiorcze zestawienie pozyskanych opinii z wyodrębnionymi głównymi wątkami:

Czynniki związane z wykonywaniem zawodu

- czasochłonność i pracochłonność szczegółowego dokumentowania wykonywanych czynności (nadmierna ilość i szczegółowość prowadzonej dokumentacji z badania);
- zmienność i złożoność przepisów;
- brak przygotowania księgowych i kierownictwa podmiotów badanych do współpracy z biegłym rewidentem – kwestie dotyczące komunikacji.

Czynniki związane z nadzorem

- dotkliwość nakładanych kar przez PANA i obawy przed kontrolami (wskazywano na nieadekwatność kar w stosunku do przewinień np. formalnych związanych z wymogami dokumentacyjnymi);
- brak dialogu organu nadzoru ze środowiskiem biegłych rewidentów;
- brak warsztatów praktycznych dotyczących prowadzenia działalności audytorskiej oraz dla biegłych rewidentów ze strony organu nadzoru i PIBR;
- zmienność interpretacji przepisów przez organy nadzoru, brak przejrzystych interpretacji czy jednoznacznych wyjaśnień dostępnych dla biegłych.

Czynniki związane z warunkami pracy i wynagrodzeniem

- wynagrodzenie niesatysfakcjonujące wobec wysiłku, działania pod presją czasu, w stresie;
- wynagrodzenie nieadekwatne do ilości czasu poświęconego na zdobycie kwalifikacji zawodowych;
- niestabilność przychodów.

Czynniki związane z postrzeganiem zawodu

- obniżenie prestiżu zawodu m.in. w wyniku masowych kar nakładanych przez PANA, co stawia biegłych rewidentów w złym świetle;
- obawy o utratę szacunku i poważania zawodu – ryzyko pojawienia się na rynku dużej ilości biegłych rewidentów o niedostatecznej wiedzy, którym zdanie 10 egzaminów zalicza się na podstawie ukończenia studiów;
- uzyskanie uprawnień – bardzo trudne i długotrwałe.

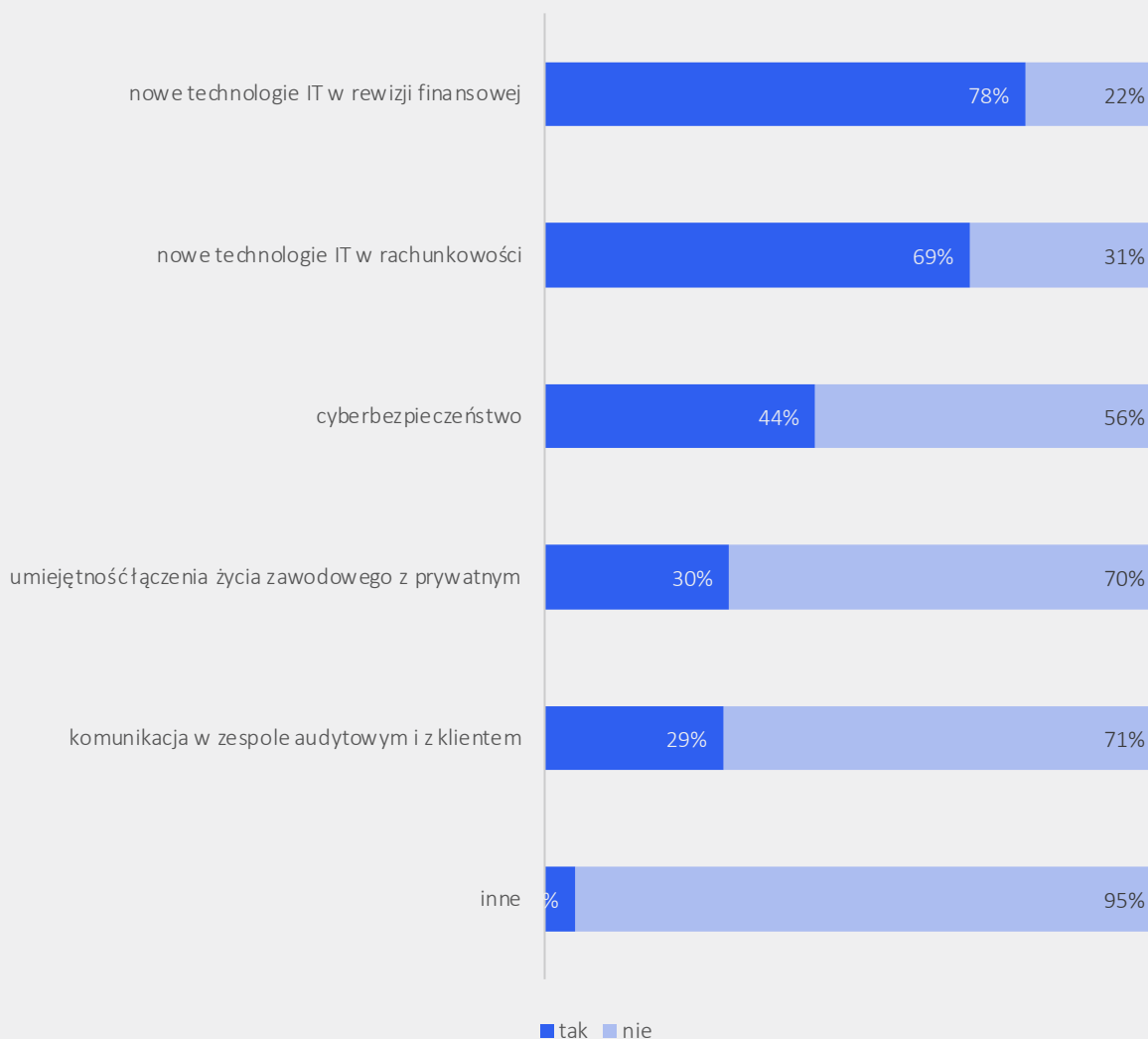
Wiedza i umiejętności, które powinny być rozwijane w zawodzie biegłego rewidenta

Wykonywanie zawodu biegłego rewidenta nierozzerwalnie wiąże się z podążaniem za rozwojem cyfrowym gospodarki. Ankietowani **biegli rewidenci zostali poproszeni o wskazanie obszarów wiedzy i umiejętności, które ich zdaniem powinny być rozwijane w zawodzie biegłego rewidenta aby lepiej odpowiadały wymogom rynku**. Ponad połowa ankietowanych biegłych rewidentów oceniła korzystanie z nowych technologii jako trudność w swoim zawodzie i widzi potrzebę doskonalenia się w tym zakresie (wykres nr 21). Zdecydowana większość biegłych rewidentów uważa, że korzystanie z nowych technologii IT w rewizji finansowej i w rachunkowości powinno być obszarem wiedzy rozwijanym w ich zawodzie, aby lepiej odpowiadał on wymogom rynku (wykres nr 22). Jako inne obszary ankietowani biegli rewidenci wskazali m.in. aktualizację wiedzy z zakresu funkcjonowania współczesnych

gospodarek i trendów światowych, umiejętność analizy rynków finansowych i przestępstw gospodarczych, umiejętność analitycznego podejścia do sprawozdań finansowych i powiązań wewnętrznych, ESG - raportowanie niefinansowe, rozumienie wymogów audytowych oraz ich stosowanie w praktyce, przepisy pozarachunkowe (typu kapitał regulacyjny banków; ryzyko niefinansowe), wspieranie biegłych i udzielanie wskazówek (jasne wytyczne co do wymagań dokumentacji, cykliczne szkolenia w zakresie prawidłowego dokumentowania pracy).

Wykres nr 22. Obszary wiedzy i umiejętności, które powinny być rozwijane, aby lepiej odpowiadały wymogom rynku.

(odpowiedzi biegłych rewidentów)

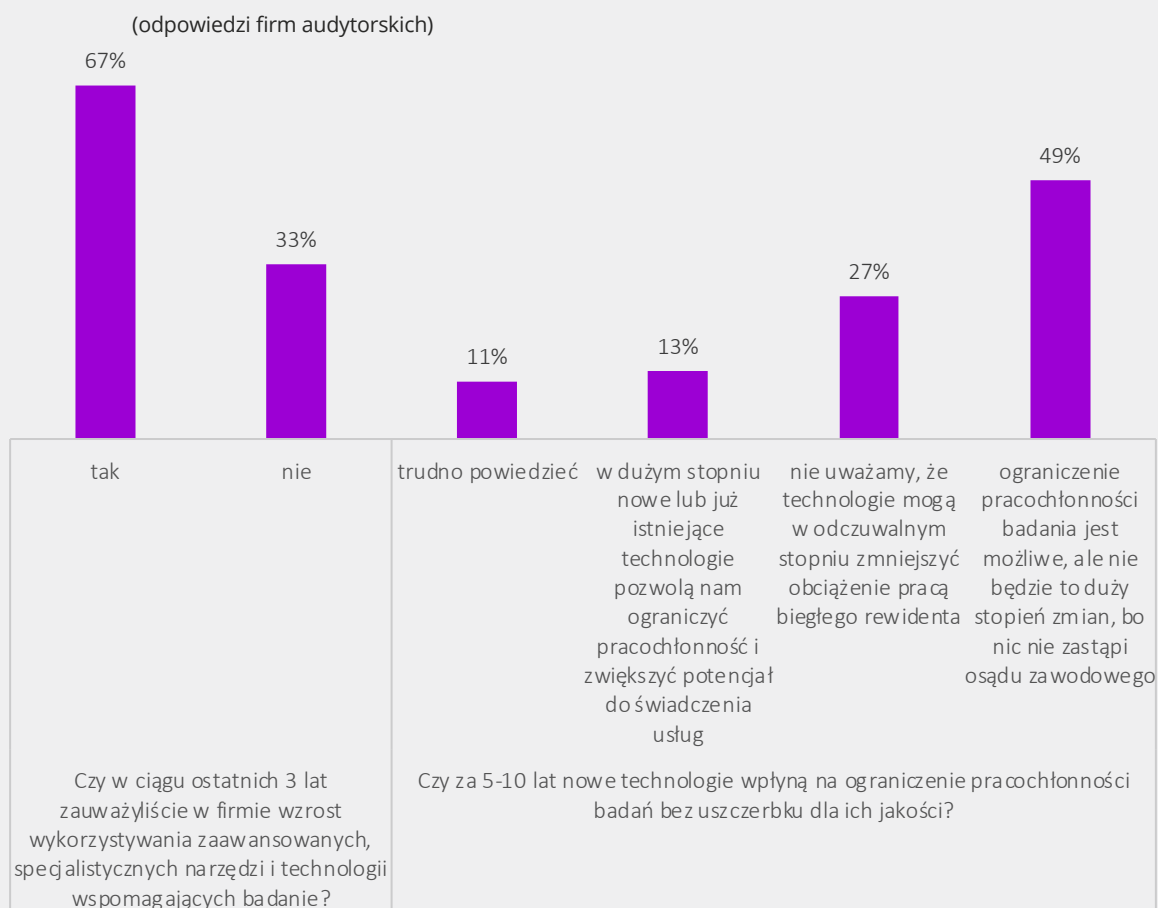

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Na temat **wykorzystania w ciągu ostatnich trzech lat zaawansowanych, specjalistycznych narzędzi i technologii wspomagających badanie** wypowiedziały się również firmy audytorskie. Większość z tych firm, które wzięły udział w badaniu potwierdziła, że obserwują wzrost ich wykorzystywania podczas wykonywania zawodu biegłego rewidenta (wykres nr 23). Uważają jednak, że nawet za 5-10 lat

nowe technologie występujące na rynku nie spowodują ograniczenia pracochłonności badania, ponieważ nic nie zastąpi osądu zawodowego, ani że w odczuwalny sposób wpłyną one na zmniejszenie obciążenia pracą biegłych rewidentów. Niewielki odsetek ankietowanych firm sądzi, że nowe lub już istniejące technologie w dużym stopniu pozwolą ograniczyć pracochłonność i zwiększyć potencjał do świadczenia usług.

Wykres nr 23. Opinia firm audytorskich na temat nowych technologii w pracy biegłych rewidentów.

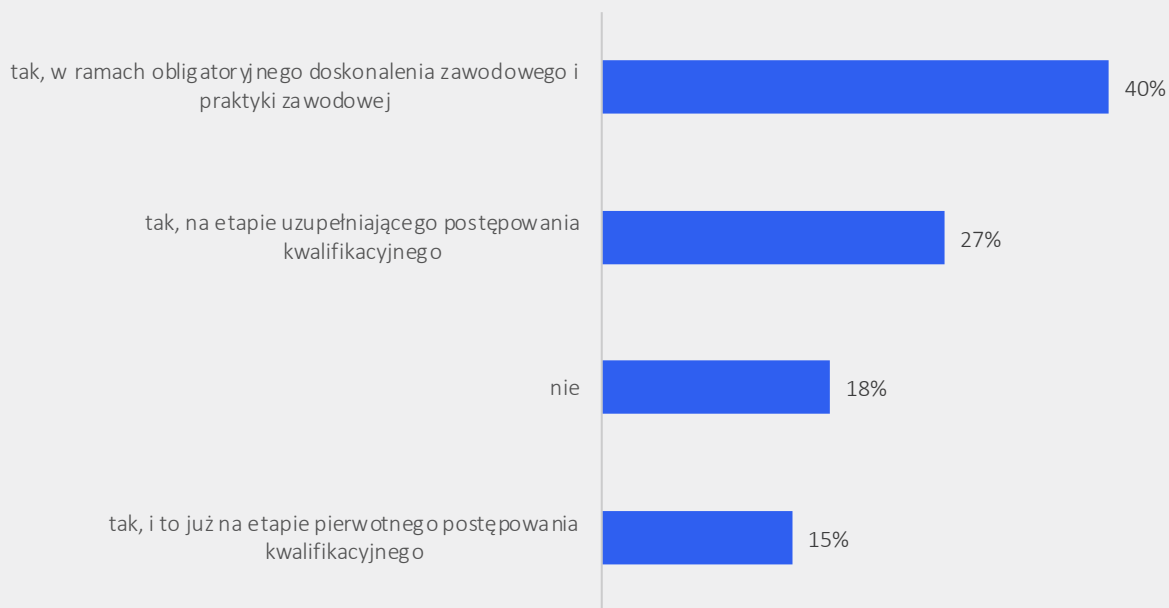
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Specjalizacje w zawodzie biegłego rewidenta

Generalnie biegli rewidenci są zdania, że w zawodzie powinny funkcjonować specjalizacje (wykres nr 24). Jednak czas na zdobycie specjalizacji jest przez nich różnie postrzegany. Najwięcej biegłych rewidentów, którzy wzięli udział w badaniu uznało, że specjalizacje powinny funkcjonować w ramach obowiązkowego doskonalenia zawodowego i praktyki zawodowej.

Wykres nr 24. Czy w zawodzie biegłego rewidenta powinny funkcjonować specjalizacje?

(odpowiedzi biegłych rewidentów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

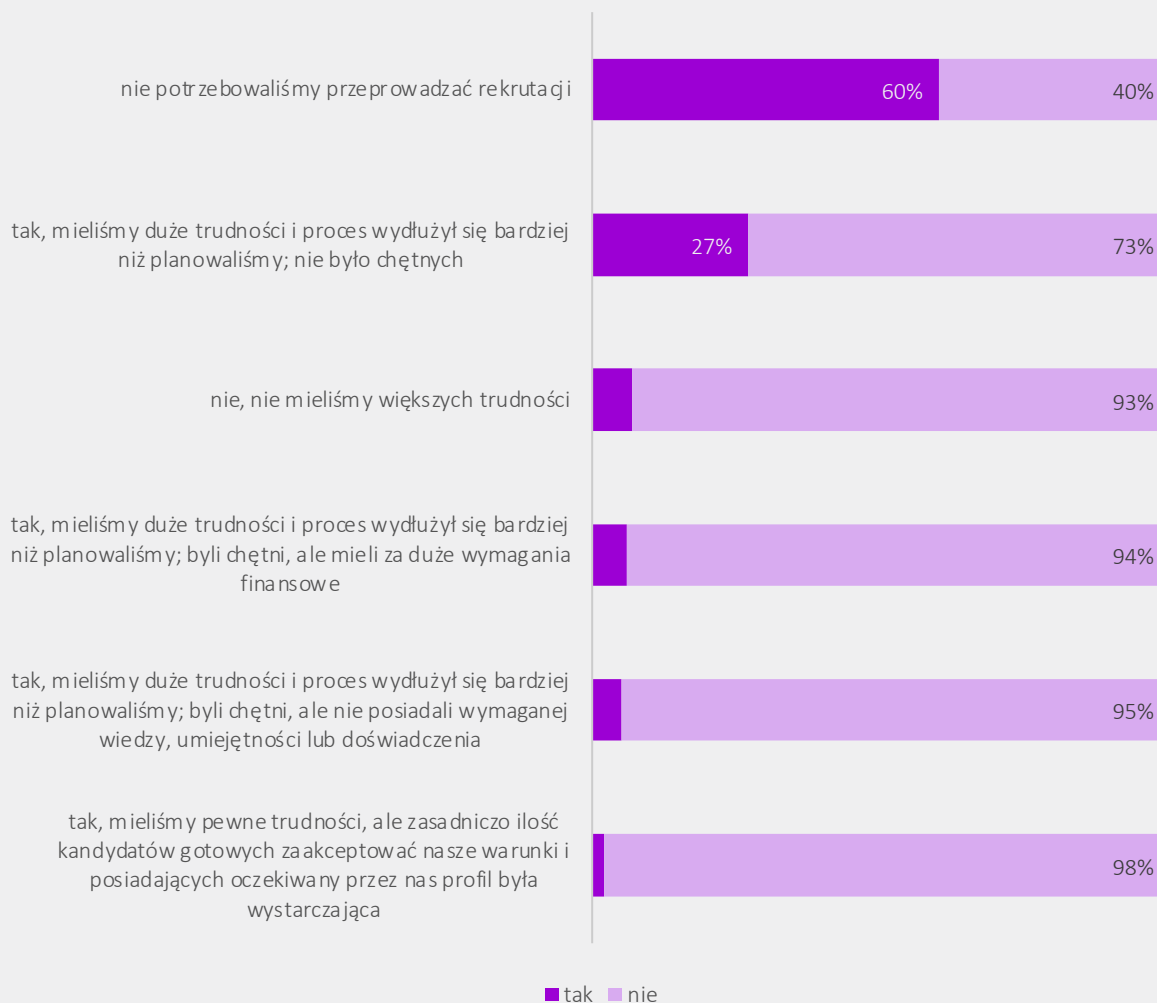
Ocena firm audytorskich

Z uwagi na fakt, że biegły rewident wykonuje zawód w imieniu firmy audytorskiej¹⁹, to właśnie do tej grupy uczestników badania ankietowego skierowaliśmy część pytań. Zapytaliśmy **czy w ciągu ostatnich 3 lat mieli trudności z rekrutacją lub nawiązaniem współpracy z biegłymi rewidentami**.

Z ogółu firm audytorskich, które wzięły udział w badaniu, większość nie potrzebowała przeprowadzać takiej rekrutacji (wykres nr 25). Natomiast spośród firm audytorskich, które przeprowadzały rekrutację w ww. okresie i miały z nią trudności, większość wskazała, że nie zgłosili się do nich chętni do pracy. Przeważnie były to firmy wykonujące średnio w ciągu roku do 100 badań sprawozdań finansowych, zatrudniające do 10 biegłych rewidentów. Część firm audytorskich wskazała, że nie miała trudności z rekrutacją lub nawiązaniem współpracy z biegłymi rewidentami.

¹⁹ Art. 3 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach.

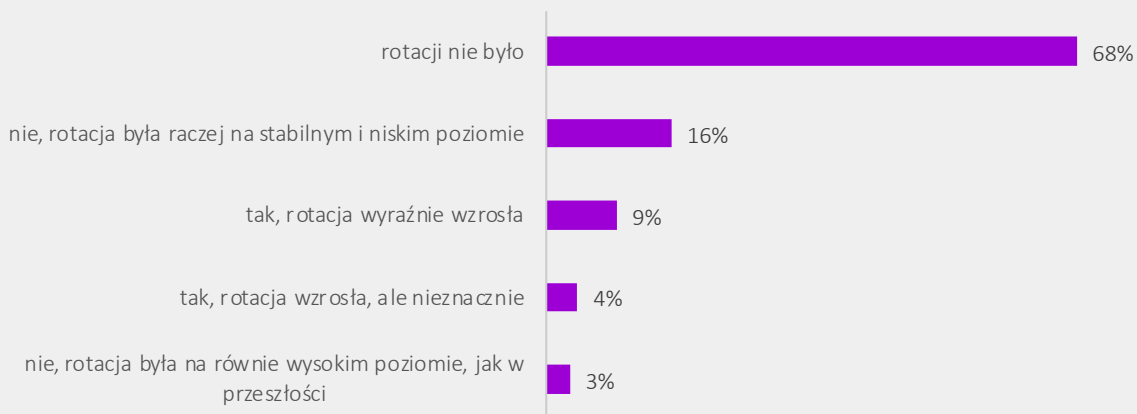
Wykres nr 25. Czy w ciągu ostatnich 3 lat mieliście trudności z rekrutacją lub nawiązaniem współpracy z biegłymi rewidentami?
(odpowiedzi firm audytorskich)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Firmy audytorskie zostały zapytane również o to, **czy w ciągu ostatnich 3 lat zauważyły w firmie rotację biegłych rewidentów** (wykres nr 26). Większość firm audytorskich wskazała, że rotacji nie było, ale był też niewielki odsetek firm, które zaobserwowały wzrost rotacji (przeważnie były to firmy wykonujące średnio w ciągu roku do 100 badań sprawozdań finansowych, zatrudniające do 10 biegłych rewidentów).

Wykres nr 26. Czy w ciągu ostatnich 3 lat zauważyliście w firmie rotację pracowników posiadających kwalifikacje biegłych rewidentów?
(odpowiedzi firm audytorskich)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Firmy audytorskie oceniały również **stan przygotowania biegłych rewidentów do samodzielnego wykonywania zawodu bezpośrednio po uzyskaniu wpisu do rejestru** (wykres nr 27). Większość z nich wskazała, że nie może dokonać takiej oceny ponieważ nie miała doświadczenia z osobami dopiero co zarejestrowanymi jako biegli rewidenci. Wśród pozostałych firm audytorskich przeważał pogląd, że biegli rewidenci są dobrze przygotowani do wykonywania tej profesji, jednak z wyłączeniem pełnienia funkcji kluczowego biegłego rewidenta i po zapewnieniu im odpowiednich dodatkowych szkoleń. Były też firmy audytorskie, które stwierdziły, że biegli rewidenci bezpośrednio po uzyskaniu wpisu do rejestru biegłych rewidentów nie są dobrze przygotowani do zawodu.

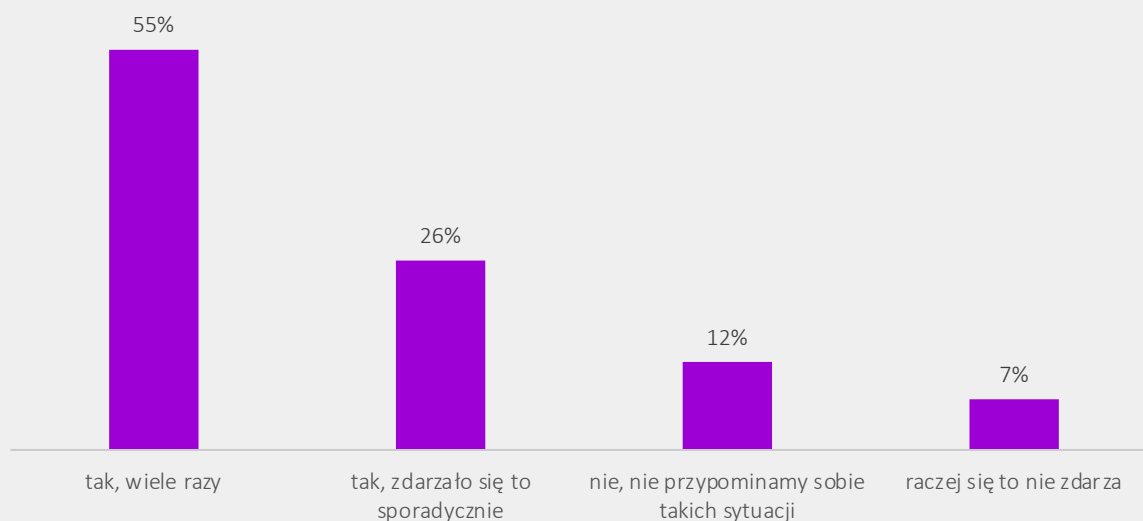
Wykres nr 27. Czy biegli rewidenci – bezpośrednio po uzyskaniu wpisu do rejestru – są dobrze przygotowani do samodzielnego wykonywania zawodu?
(odpowiedzi firm audytorskich)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Interesowało nas również, **czy firmy audytorskie odmawiają przyjęcia zlecenia lub złożenia oferty przeprowadzenia czynności rewizji finansowej z uwagi na brak odpowiedniej liczby zatrudnionych / współpracujących biegłych rewidentów** (wykres nr 28). Zdecydowana większość firm audytorskich odpowiedziała w tej kwestii twierdząco (przeważały firmy, które średnio w ciągu roku wykonują do 100 badań sprawozdań finansowych, zatrudniają do 10 biegłych rewidentów).

Wykres nr 28 Czy zdarzyło się odmówić przyjęcia zlecenia / złożenia oferty z uwagi na brak odpowiedniej liczby biegłych rewidentów posiadających wymagane umiejętności? (odpowiedzi firm audytorskich)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Ocena usług świadczonych przez firmy audytorskie z perspektywy klientów tych firm

Rozpatrując zawód biegłego rewidenta w szerszej perspektywie istotnym było poznanie opinii klientów firm audytorskich na temat usług świadczonych przez te firmy.

Klienci firm audytorskich, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym²⁰, na pytanie **jak oceniają korzyści z badania sprawozdania finansowego**, jako największą korzyść z badania sprawozdania finansowego wskazali wykrycie ewentualnych błędów i niedociągnięć w rachunkowości firmy, pomocne przy poprawie jej efektywności i organizacji (wykres nr 29).

Niektórzy klienci nie widzą korzyści z badania – stanowili oni jednak niewielki odsetek.

W większości byli to klienci, którzy nie są jednostkami zainteresowania publicznego, a swoje sprawozdania finansowe poddają badaniu ustawowemu.

²⁰ Z ogółu klientów firm audytorskich (39 ankietowanych), którzy wzięli udział w badaniu:

- 38% stanowiły jednostki zainteresowania publicznego, pozostałe 62% nie były jednostkami zainteresowania publicznego;
- 80% wskazało, że poddają badaniu ustawowemu swoje sprawozdania finansowe, 15% - badaniu ustawowemu i dobrowolnemu, a 5% - badaniu dobrowolnemu.

Wykres nr 29. Korzyści z badania sprawozdania finansowego.

(odpowiedzi klientów firm audytorskich)

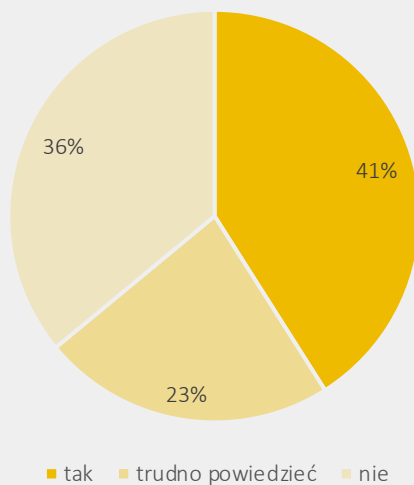

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Klienci firm audytorskich zostali również poproszeni o **ocenę pracy biegłych rewidentów**, którzy badali prawidłowość ich sprawozdań finansowych. Większość klientów miała zastrzeżenia do pracy wykonywanej przez biegłych rewidentów (wykres nr 30) – ponad połowa z nich to jednostki zainteresowania publicznego, poddające swoje sprawozdania finansowe badaniu ustawowemu.

Najczęściej wskazywanym powodem zastrzeżeń była niewystarczająca komunikacja ze zleceniobiorcą (wykres nr 31).

Wykres nr 30. Czy mieliście zastrzeżenia do pracy wykonywanej przez firmę audytorską?
(odpowiedzi klientów firm audytorskich)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

Wykres nr 31. Powody zastrzeżeń do pracy wykonywanej przez firmę audytorską.
(odpowiedzi klientów firm audytorskich)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych w badaniu.

ROZDZIAŁ 4

PREZENTACJA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO DOTYCZĄCYCH **DZIAŁAŃ ZACHĘCAJĄCYCH** **DO WYBORU ZAWODU BIEGŁEGO REWIDENTA**

Działania zachęcające do wyboru zawodu biegłego rewidenta

Jak zachęcić studentów do wstąpienia na ścieżkę zawodową biegłego rewidenta?

Otrzymańanych propozycji uczelni nie oceniamy na tym etapie ani pod kątem zgodności z prawem krajowym, czy prawem UE, ani pod kątem celowości ich wprowadzenia – jedynie przedstawiamy zbiorcze zestawienie pozyskanych opinii. Zdaniem uczelni, aby zachęcić studentów posiadających odpowiednie predyspozycje do wstąpienia na ścieżkę zawodową biegłego rewidenta należy ściślej współpracować z samorządem zawodowym, który promowałby tę profesję. Mogłoby to polegać na:

- prowadzeniu gościnnych wykładów przez członków samorządu zawodowego;
- zapraszaniu studentów do udziału w spotkaniach i szkoleniach organizowanych przez PIBR;
- wsparciu merytorycznym studentów przy pisaniu prac dyplomowych;
- współdziałaniu przy lokowaniu studentów w firmach audytorskich w celu odbycia praktyki czy aplikacji;
- krótkich spotkaniach praktyków ze studentami podczas wybranego wykładu;
- spotkaniach on-line (regionalnych, ogólnopolskich) organizowanych przez PIBR dla studentów (ale również dla uczniów szkół średnich o profilu ekonomicznym);
- spotkaniach stacjonarnych poza godzinami zajęć studentów (np. w ramach kół naukowych dedykowanych studentom zainteresowanym rachunkowością);
- możliwości uczestnictwa w wybranych ważnych wydarzeniach organizowanych przez PIBR;

- zajęciach warsztatowych np. raz na miesiąc lub dwa po trzy godziny w formie patronatu danej firmy, która kierowałaby pracownikami do współprowadzenia takich warsztatów z uczelnią. Uczelnie wskazywały również na inne obszary, które wymagałyby analizy pod kątem dalszych usprawnień, np.
- wypracowanie rozwiązania, które umożliwiłoby uczelni podpisanie z PIBR umowy w ramach studiów licencjackich związanej z częścią egzaminów, a w ramach studiów magisterskich związanej z pozostałymi egzaminami;
- organizowanie trójstronnych spotkań online w formule Ministerstwo Finansów – Komisja Egzaminacyjna – uczelnie w celu omówienia formalnych wymogów w zakresie zawarcia umowy z Komisją Egzaminacyjną i usprawnienia procesu dostosowania programów kształcenia do zakresu egzaminów na biegłych rewidentów;
- zróżnicowanie podejścia do egzaminu dyplomowego w zależności od tego, czy przystępuje do niego kandydat ze zdanymi w postępowaniu 10-cioma egzaminami z wiedzy, czy też kandydat, który jako absolwent uczelni został zwolniony ze zdawania ich w tym postępowaniu;
- skrócenie okresu podejścia do egzaminu dyplomowego w przypadku dwukrotnego otrzymania negatywnego wyniku z tego egzaminu (obecnie istnieje konieczność powtarzania jednego roku aplikacji audytorskiej zanim podejdzie się do tego egzaminu);
- wprowadzenie specjalizacji, co umożliwi stopniowanie poziomu uprawnień (nie każdy biegły rewident musi bowiem wykonywać usługi dla firm z sektora bankowego czy ubezpieczeń);
- zmianę struktury egzaminów - konieczność zdobycia min. 60% punktów z każdej części przy nierównomiernych podziałach zagadnień w ramach egzaminu utrudnia ich zdanie (np. egzamin ze sprawozdawczości finansowej, z częścią dotyczącą konsolidacji tych sprawozdań).

Jak zachęcić osoby posiadające do tego odpowiednie predyspozycje do wyboru profesji biegłego rewidenta?

To pytanie zadaliśmy wszystkim biegłym rewidentom i kandydatom na biegłych rewidentów. Otrzyma-nych uwag i postulatów co do zakresu oczekiwanych zmian nie oceniamy na tym etapie ani pod kątem zgodności z prawem krajowym, czy prawem UE, ani pod kątem celowości ich wprowadzenia – jedynie przedstawiamy je w sposób zbiorczy w podziale na bloki tematyczne:

Zmiany organizacyjne i prawne

- uproszczenie egzaminów w postępowaniu na biegłego rewidenta;
- dostosowanie uprawnień kwalifikacji zawodowych do badanych obszarów: spółki prawa handlowego, ubezpieczyciele, banki;
- ułatwienie dostępu do zawodu poprzez bardziej łagodne podejście do aplikacji;
- zmniejszenie ilości dokumentów, które są określane jako „dokumentacja z badania”, szczególnie w przypadku małych badanych podmiotów, czy niebędących jednostkami zainteresowania publicznego;
- zwiększenie transparentności i stabilności przepisów prawnych;
- wspieranie używania nowych technologii i rozwiązań – zachęta do stosowania innowacyjnych metod badawczych, aby zwiększyć efektywność procesów rewizyjnych (dofinansowanie szkoleń);

- wprowadzenie specjalizacji – ograniczenie zakresu wiedzy do bardziej istotnych obszarów ułatwi zdobycie i utrzymanie zainteresowania (dwustopniowa kwalifikacja z możliwością specjalizacji);
- wypracowanie elastycznych i atrakcyjnych ścieżek kariery dla biegłych rewidentów, uwzględniających różne obszary specjalizacyjne (rewizja, doradztwo, audyt wewnętrzny, analiza finansowa, zarządzanie ryzykiem);
- stworzenie polubownej instytucji rozstrzygającej spory – umożliwienie rozstrzygnięcia sporów między biegłymi rewidentami a stronami trzecimi w sposób bardziej polubowny.

Edukacja i świadomość

- edukacja w szkołach na temat zawodu biegłego rewidenta;
- promocja zawodu na uczelniach (prezentacje, warsztaty, seminaria) – aktywność samorządu zawodowego, spotkania informacyjne organizowane przez PIBR lub SKwP;
- zwiększenie różnorodności kierunków studiów związanych z audytem;
- szkolenia i programy rozwojowe dla aplikantów / kandydatów na biegłych rewidentów;
- włączenie firm audytorskich do współpracy z uczelniami i umożliwienie praktyk już na etapie studiów (krótkoterminowe aplikacje);
- wprowadzenie funduszy, które pomagają w pokryciu kosztów aplikantów przez pierwszy rok, aby zachęcić firmy audytorskie do przyjmowania aplikantów;
- zwiększenie dostępności kursów przygotowawczych i szkoleń;
- zmiana podejścia do egzaminów – większy nacisk na umiejętności analityczne i praktyczne, zmniejszenie trudności egzaminów i dostosowanie ich do realnych potrzeb rynku, a także bardziej transparentne, zrozumiałe, dostępne i przyjazne procedury uzyskiwania kwalifikacji;
- zachęcanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych poprzez odpowiednie programy szkoleniowe;
- wsparcie wewnętrzne w postaci mentorstwa, szkoleń i bardziej elastycznych ścieżek rozwoju zawodowego.

Wynagrodzenie i warunki pracy

- uatrakcyjnienie wynagrodzenia – adekwatne do trudności, odpowiedzialności, nakładu pracy i kwalifikacji; premie za jakość pracy i skuteczność – tak by było konkurencyjne w porównaniu do innych zawodów;
- ustalanie minimalnych stawek w zależności od obrotów / branży;
- dostosowanie wymagań do oczekiwań i potrzeb młodych pracowników – równowaga między pracą, a życiem prywatnym (work-life balance);
- wprowadzenie możliwości pracy zdalnej;
- zmiany technologiczne – automatyzacja i usprawnianie procesów.

Dodatkowe aspekty motywacyjne

- pokazywanie zalet posiadania tytułu biegłego rewidenta (rozwój kariery także na innych stanowiskach – dyrektorzy finansowi, kontrolerzy);
- możliwość zdobywania doświadczenia także zagranicą.

Nadzór PANA

Ograniczenie nadmiernej restrykcyjności organu nadzoru wobec biegłych rewidentów i stworzenie bardziej sprzyjającego środowiska wykonywania zawodu poprzez:

- zapewnienie równowagi między kontrolą a wsparciem ze strony organów nadzoru – ukierunkowanie nadzoru również na edukację, pomoc w eliminowaniu błędów przy jednoczesnym obniżeniu zagrożeń związanych z postępowaniami administracyjnymi, cywilnymi i dyscyplinarnymi (np. wspieranie biegłych rewidentów poprzez kontrole tematyczne i obszarowe, które nie są obarczone karą, ale służą poprawie jakości pracy);
- uproszczenie nadmiernego formalizmu – optymalizację dokumentacji z badania – kompletne i bardziej przyjazne rozwiązania dotyczące dokumentowania;
- reformę systemu kar – zmianę nieproporcjonalnej odpowiedzialności za drobne błędy, zwłaszcza proceduralne, które nie wpływają istotnie na rzetelność badania; skupienie uwagi na istotność i skuteczność badań;
- opracowanie czytelnych wytycznych i wskazówek;
- usprawnienie komunikacji z biegłymi rewidentami i firmami audytorskimi – nastawienie na dialog i współpracę.

Współpraca z KNF

- zwiększenie współpracy między biegłymi rewidentami a KNF.

Zmiana wymagań dla małych firm audytorskich

- wprowadzenie zróżnicowanych wymagań w zależności od wielkości firm audytorskich – uproszczone procedury i ułatwienia dla małych / jednoosobowych firm audytorskich (np. w zakresie kontroli jakości);
- dostęp do wsparcia PIBR lub PANA, nawet za dodatkową opłatą, dla jednoosobowych firm.

Promocja i postrzeganie zawodu

Rozpoznawalność zawodu – działania podkreślające prestiż oraz rolę i znaczenie zawodu w gospodarce poprzez:

- pokazywanie pozytywnych aspektów pracy biegłego rewidenta i podkreślenie wartości dodanej jaką biegły rewident przynosi klientowi (osiągnięcia, misja, kompetencje, różnorodność możliwości kariery);
- usprawnienie komunikacji publicznej (kampanie medialne, konferencje, spotkania biznesowe, artykuły prasowe) – zamiast piętnowania budowanie wizerunku biegłego rewidenta jako profesjonalisty o wysokich kompetencjach, niezbędnego eksperta w dziedzinie finansów, partnera biznesowego;
- wzmocnienie zaufania do zawodu;
- promowanie świadomości perspektyw zawodowych i korzyści wynikających z pracy biegłego rewidenta – ścieżek rozwoju, zdobywania nowych umiejętności, specjalizacji, szerokiej wiedzy.

ZAKOŃCZENIE

Niniejszy dokument zawiera prezentację wyników badania ankietowego, które będą wykorzystane w dalszych pracach analitycznych przy tworzeniu koncepcji wspierającej dostęp do zawodu biegłego rewidenta. Raport ten nie powinien być traktowany jako przedstawiający stanowisko Ministerstwa Finansów na temat przyszłości zawodu biegłego rewidenta w Polsce.

Przy wypracowaniu rozwiązań usprawniających zostaną wzięte pod uwagę oczekiwania różnych grup interesariuszy.

W procesie kwalifikacji kandydatów na biegłych rewidentów istotne jest bowiem ustalenie odpowiedniej równowagi pomiędzy:

- dostępem do zawodu dla kandydatów,
- zachowaniem wymogów procesu kwalifikacji umożliwiających zapewnienie, że biegli rewidentci otrzymujący uprawnienia zawodowe legitymują się kompetencjami umożliwiającymi wykonywanie tej profesji zgodnie z przyjętymi standardami, a
- zapewnieniem wysokiej jakości usług świadczonych przez biegłych rewidentów.

Elementy te mają istotne znaczenie dla właściwej ochrony interesu publicznego.

Podjęcie kompleksowych działań na poziomie regulacyjnym i pozaregulacyjnym, edukacyjnym i społecznym może pomóc w stworzeniu bardziej atrakcyjnego otoczenia zawodowego dla biegłych rewidentów i zachęcić nowe pokolenia do podjęcia tej ścieżki zawodowej.